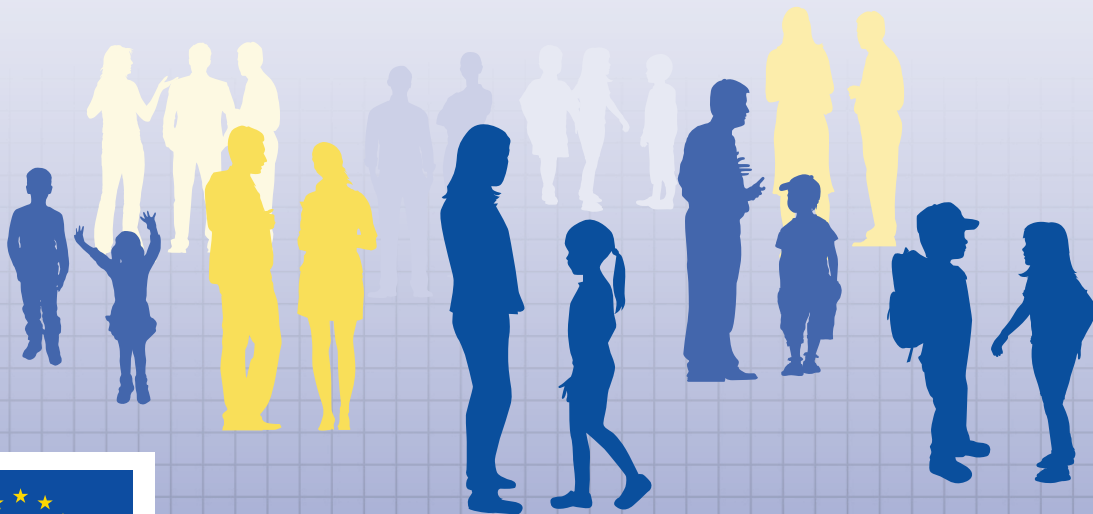

BIG-Tipppek

*Nyelvi sokszínőség az
óvodában és iskolában*

„BIG“ Tudásplatform:
www.big-projects.eu

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK	1
ELŐSZÓ	2
BEVEZETŐ	3
1. RÉSZ	5
1. Elméleti anyagok	
TÖBBNYELVŰSÉG	6
TÖBBNYELVŰSÉG ÉS IDENTITÁS.....	9
NYELV ÉS ÉRZELEM	11
2. Nyelvfejlesztés az óvoda-iskola átmeneten	
ÓVODA-ISKOLA KÖZTI ÁTMENET	12
IDEGENNYELV ELSAJÁTÍTÁSA ÉLETSZERŰ HELYZETEKBE AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KÖZÖTTI ÁTMENETI IDŐSZAKBAN.....	14
AZ ÓVODAI PORTFOLIÓ ISKOLAI HASZNÁLATÁRÓL	16
3. Különböző módszerek	
SZOMSZÉDOS NYELV OKTATÁSA ÉLETSZERŰ BESZÉDHELYZETEKBE (ÓVODÁKBAN).....	18
LEGYEN ÉLMÉNY A NYELVTANULÁS	20
„REFLEKTÁLÁS A NYELVRŐL“ REFLEXÍV TANULÁS AZ ÖSSZNYELVI KÉPZÉS ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN	23
MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ PEDAGÓGUSOKNAK, HALLGATÓKNAK AZ ÓVODÁS ÉS ISKOLÁS GYERMEK IDEGEN NYELVI KOMPETENCIÁI (NÉMET-MAGYAR) FEJLESZTÉSÉNEK SEGÍTÉSÉRE	25
TANANYAG AZ ÓVODÁBAN ÉS AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 1-2-3. OSZTÁLYÁBAN FOLYTATOTT NÉMET NYELVOKTATÁS SZÁMÁRA	27
A NYUGODT TANÁR	28
4. Szülők	
SZÜLŐK.....	30
2. RÉSZ: GYAKORLATI PÉLDÁK	33
1. Szülők	
SZÜLŐI TALÁLKOZÓ A NYELVILEG SZENZIBILIS NEVELÉS SZEMPONTJÁBÓL FONTOS ALAPOK KÖZVETÍTÉSÉHEZ	34
2. Szomszédos nyelvek	
ISMERKEDÉS / KENNENLERNEN	36
ENGEDD MEG KÉRLEK, HOGY ÉN LEGYEK A JÁTÉKVEZETŐ!	38
3. Szociális és érzelmi kompetenciák	
ÉBRESZD FEL A VARÁZSERŐDET	40
KAPCSOLATFELVÉTEL, TISZTELETTEL	42
4. Többszínűség	
KÍSÉRLETEZÜNK, ÉS MEGFIGYELÉSEINKET SZAVAKBA ÖNTJÜK	44
BEVEZETÉS A „HÓVIRÁG“ TÉMÁBA „A MADÁRIJESZTŐ ÉS A HÓEMBER“ C. DIAFILM SEGÍTSÉGÉVEL.....	46
AZ ÉN BIG KÖNYVEM: KÖNYVKÖTÉS, MINT A NYELVVEL (NYELVEKKEL) VALÓ FOLYAMATOS FOGLALKOZÁS KIINDULÓPONTJA	48
5. Óvoda-iskola közti átmenet	
AZ ÓVODÁBÓL AZ ISKOLÁBA VALÓ ÁTMENET: ISMERKEDÉS.....	50
TAVASZ 2. OSZTÁLY	52

Előszó

Örömmel ajánljuk figyelmükbe a „BIG AT-HU - Oktatási együttműködések az AT-HU határrégióban” c. projekt keretében létrehozott kiadványt, mely rövid betekintést szeretne nyújtani a projekt során létrehozott, a Tudásplatformon megtalálható anyagok szakmai tartalmába.

A nyelvi, kulturális és szociális kompetenciák, különösen a szomszédos országok nyelveinek, valamint a találkozási nyelvek terén szerzett ismeretek előremutató jelentőséggel bírnak a közös gazdasági és élettérben, valamint a sikeres határon átnyúló együttműködés alapját jelentik ezekben a régiókban. A cél elérése során természetesen sok tényező bír jelentőséggel, ezek közül egyik a gyermekkortól kezdődő nyelvi képzés ösztönzése; amely a gyermekek életkorához és világához igazított módon, valamint a mindennapok részeként valósul meg.

Ezen szempontokat szem előtt tartva valósult meg a BIG AT-HU projekt is, melynek keretében, a szinergiát alkotó osztrák-cseh határszakaszon megvalósuló BIG AT-CZ és a szlovák-cseh határszakaszon megvalósuló BIG SK-AT projektekkel együttműködésben számos módszertani-didaktikai koncepció és anyag került kidolgozásra, a nyelvoktatás minőségének emelése érdekében. Négy ország több mint 20 szakértője dolgozta ki azokat az innovatív módszereket, amelyek a szomszédos nyelvi és többnyelvű oktatás, és a szociális és érzelmi fejlesztés folyamatos ösztönzését szolgálják az óvodáskortól egészen az iskoláskorig. A projektek eredményeiként született szakmai anyagok elérhetőek elektronikus formában projekt Tudásplatformján - www.big-projects.eu - szabad felhasználás céljából.

Kiadványunk célja ízelítőt adni, ezen hasznos anyagok rövid összefoglalóival felkelteni érdeklődésüket a három éves projektperiódus eredményeképp létrejött sokrétű szakmai anyagokra, melyek a Tudásplatformon teljes terjedelmükben megtalálhatóak.

A BIG AT-HU projekt partnerei

Bevezető

„A nyelvek hidak a világ felé”

Kiinduló helyzet

A nyelvi és interkulturális megértés, a tanulási kompetenciák, a tolerancia, és a nyitottság a (határ)régiók fejlődésének fontos előfeltételei. A határokon átnyúló kommunikációnak is alapkövét képezik. Az új, kibővülő képzési kínálatok és a képzési célú mobilitás támogatása növelik a régió gazdasági potenciálját és a gyermekek esélyegyenlőségét.

Mindezekeken célok elérését az aktuális „Oktatási együttműködések a határrégióban” - a BIG AT-HU, a BIG AT-CZ és a BIG SK-AT című, határon átnyúló (szinergia) projektek tűzték ki célul. Az érintkezési nyelvek (szomszédos nyelvek, többnyelvűség) az óvoda és az iskola közötti átmeneti időszakban történő folyamatos elsajátításának támogatása céljából a gyermekek szociális, érzelmi és kognitív fejlődését figyelembe véve innovatív módszerek és modellek kerültek kidolgozásra. A cél az óvodák és az iskolák határon átnyúló együttműködésének támogatása, a nyelvi kompetenciák bővítése, és ezzel az oktatási intézmények közti „nyelvérzékeny” átmenet biztosítása a nyelvek iránt érdeklődő gyermekek számára.

A három EU projekt az Alsó-Ausztriai Tartományi Hivatal Óvodai Osztálya vezetése alá tartozik, három egymástól független, de egymással szorosan összefonódott, szinergikus hatású projekt, amely 4 osztrák szövetségi tartomány (Alsó- és Felső-Ausztria, Bécs, Burgenland) és 3 szomszédos ország (CZ, SK, HU) együttműködése nyomán valósul meg.

Szereplők

Az oktatásért felelős intézmények által nyújtott nagy szakértelem áttekinthetővé teszi a projekt összes partnere számára az ezen a területen felhalmozott szaktudást. A szakemberek képzését szolgáló koncepciókat és anyagokat dolgoznak ki, és a tanítás fontos pillanatairól szóló szakmai tapasztalatcserét kölcsönös, határon átnyúló hospitálásokkal biztosítják.

Innováció

A projekt innovatív része az óvodák, a szülők, az iskolák, az igazgatóságok, a pedagógiai képzés és a tárgykörben érdekeltek szorosan összefonódó együttműködése által biztosított szisztematikus megközelítés, valamint a változatos továbbképzési formátumok által lehetővé tett széleskörű szakemberképzési offenzíva, amely a projektben részt vevő régiók számára biztosítja és fokozza a folyamatos nyelvi képzés minőségének fejlesztését. Eme innovatív nyelvoktatási koncepciók fenntartható megvalósítása az (oktatási) igazgatóságok, az érintettek, a politika, valamint a szülők bevonásával érhető el.

A kifejlesztett anyagok terjesztési módja is új, ugyanis a projekt befejezése után nyílt oktatási tartalomként válik elérhetővé egy elektronikus tudásplatformon (www.big-projects.eu), hogy az érdekelt szakközönség szabadon hozzáférhessen az eredményekhez és az anyagokhoz.

A Közös Mappa, amelyet Ön most a kezében tart, a tudásplatform tartalmainak egyfajta leírása, és meghívás arra, hogy a bemutatott témákat tovább kövesse a platformon, és tovább terjessze azokat.

1. Rész

1. Elméleti anyagok
2. Nyelvfejlesztés az óvoda-iskola átmeneten
3. Különböző módszerek
4. Szülők

Többsnyelvűség

Verena Plutzer, Bécs

Többsnyelvűnek lenni ma már nem azt jelenti, hogy (tökéletesen) tudunk különböző nyelveken. Ezt az elképzelést képviselte sokáig a tudomány is. Ma az számít többsnyelvűnek, aki különböző nyelvekkel érintkezik, melynek során a nyelvek közti határok, valamint a nyelvkontaktus formái elmosódnak. Beszélhetünk pl. belső többsnyelvűségről (Wandruzka 1979), amely nemcsak egy-egy nemzeti nyelvet jelent, hanem a különböző változatokat, regisztereket, dialektusokat, idiolektusokat egy nyelven belül. Ez azt jelenti, hogy pl. hivatalos összefüggésekben másképp beszélünk, mint a magánéletben, gyerekekkel másképp, mint kollégákkal, a hatóságokkal vagy a kórházban inkább a standard nyelvet beszéljük, míg barátainkkal inkább a dialektust, és így tovább. Az egyéni nyelvhasználat e különböző lehetőségeit a nyelvészetben a repertoár fogalma írja le.

„A repertoár a mindennapi interakciókat jellemző nyelveket, dialektusokat, stílusokat, regisztereket, kódokat és rutinokat magába foglaló egész. Felöleli azon nyelvi eszközök összességét, amelyek egy beszélőközösség rendelkezésére állnak a (társas) jelentés közvetítésére.” (Busch 2013, 21)

Minden ember ezen egyénileg megélt *belső többsnyelvűségéhez* társul az, amit jelenleg *többsnyelvű életvilágnak* nevezünk. Ez azt a jelenséget írja el, hogy a mindennapjaink során egyre gyakrabban érintkezünk különböző nyelvekkel, amihez nemcsak az angolból átvett szavak növekvő száma tartozik hozzá, hanem azok a nyelvek is, amelyekkel tömegközlekedési eszközökön, vásárlás közben, vagy a pedagógusi munka során találkozunk. Némelyek egészen idegenek számunkra, másokat egy bizonyos nyelvként ismerünk fel és meg is tudjuk nevezni, megint más nyelveken megértünk néhány szót, vagy akadnak olyanok, amelyeken néhány szót vagy akár mondatot el is tudunk mondani, de vannak olyanok, amelyeken képesek vagyunk beszélgetni, vagy dalszövegeket megérteni.

Mítoszok a többsnyelvűségről

Minden országnak megvan a maga nyelve és Ausztria egynyelvű ország.

Ez nem igaz. Világszerte a legtöbb nemzetállamban több nyelvet beszélnek, pl. a Wikipedia Nigériában 500 nyelvet említ, míg Indiában 99 nyelvet listáz, ezek közül 22 az indiai tagállamokban hivatalos nyelvként használatos. Ausztriában is 4 hivatalos nyelv van a német mellett: a szlovén, a burgenlandi horvát, a magyar és az osztrák jelnyelv, és a munkáskamara felmérése szerint csak Bécsben a német mellett közel 100 nyelvet beszélnek¹.

---

¹ <https://www.vienna.at/internationaler-tag-der-muttersprache-wien-spricht-rund-100-sprachen/3496060>

Többsnyelvűnek lenni a kivétel és egynyelvűnek lenni a szabály.

Az egész világot tekintve ez az állítás is hamis és Ausztriára sem igaz. Nem csak azért, mert, ahogy már említettük, a világ legtöbb országában sok nyelvet beszélnek, hanem azért is, mert az elmúlt évtizedekben megváltozott az arról alkotott kép, hogy mit jelent a „többsnyelvűség”.

Csak akkor többsnyelvű az ember, ha két vagy több nyelven perfekt.

Ez az elképzelés az „ideális” beszélő/hallgató (Chomsky 1957) elképzelésével áll kapcsolatban, amelyet ebben a formában ma már nem veszünk alapul. Az úgynevezett *native speaker*-eket sem tekintjük ma már magától értetődő módon „kompetens” beszélőnek.

A többsnyelvűség káros.

Ezt a felfogást képviselte Leo Weisgerber nyelvész 1966-ban, aki úgy vélte, hogy az ember természeténél fogva egynyelvű és a különböző nyelvek összezavarják a szellemet és az erkölcsöt².

Ehelyett többsnyelvűnek lenni azt jelenti, hogy...

... nem vagyunk duplán egynyelvűek és nem tudunk mindent ugyanolyan jól minden nyelven, hanem a nyelvi repertoárt specializáltan és szakterület-specifikusan fejlesztjük (a szakterületek alatt olyan funkcionális (élet-) területeket értünk, mint a család/barátok/magánélet, iskola/foglalkozás, hivatalok/intézmények, oktatás/tudomány, stb.). (Grosejan 1989).

... a nyelvi repertoárok az életvilág szerint változnak, a mindennapi használat intenzitásától és minőségétől függően egy adott nyelv olykor erősebb, máskor gyengébb.

... megtapasztaljuk azt, hogy a saját repertoár nyelvei kölcsönösen kiegészítik, befolyásolják és megváltoztatják egymást (Jessner/Allgäuer-Hackl 2015).

... hogy az egyes nyelveken elképzelhető, hogy kisebb szókinccsel rendelkezünk, mint az egynyelvű emberek és csak egynyelvű megfogalmazásoknál esetleg némi „Slow-Down”-hatást tapasztalunk a többi nyelv elnyomása révén (Tracy 2014).

... kommunikatív stílusként keverjük a nyelveket, ha a másik fél szintén többsnyelvű (code-mixing, code-switching).

---

² vö. De Cillia (o.J), 1.

... metanyelvi képességeket fejlesztünk ki és metanyelvi tudatosságot alakítunk ki, azaz elgondolkodunk a nyelvekről, formáikról és funkciójukról, és játszunk a nyelvi formákkal és jelentésekkel.

A többnyelvűség holisztikus megközelítései

- A többnyelvűséget dinamikus jelenségnek tekintik, amely nemcsak egy élet során változik állandóan, hanem különböző helyzetekben is eltérően mutatkozik meg.
- A többnyelvű embereket nem duplán egynyelvűként értelmezik, ezért nem is várnak el tökéletes nyelvismeretet minden nyelven. Elfogadják, hogy az egynyelvű normának megfelelő tökéletes beszélő nem létezik.
- A többnyelvűséget olyan minőségként értelmezik, amely több, mint a nyelvek összege.
- Arra törekednek, hogy a többnyelvű emberek számára lehetővé tegyék teljes nyelvi repertoárjuk használatát (García 2009).

Irodalom és ajánlott irodalom

Busch, Brigitta (2013), *Mehrsprachigkeit*, Bécs.

Boeckmann, Klaus-Börge e.a (2011), *Mehrsprachigkeit im Kindergarten. Methodisches Handbuch für die Sprachvermittlung*, Amt der NÖ Landesregierung http://www.noeregional.at/dokumente/PDF_eu_kooperationen_150709_educorb_met_hodisches_handbuch.pdf

de Cillia, Rudolf (o.J), *Mehrsprachigkeit statt Zweisprachigkeit – Argumente und Konzepte für eine Neuorientierung der Sprachenpolitik an den Schulen*, https://www.bauberufe.eu/images/doks/de_Cillia_Mehrsprachigkeit.pdf

García, Ofelia. 2009. *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. Malden, MA and Oxford.

Grosjean, Françoise (1989). *Neurolinguists, beware! The bilingual is not two monolinguals in one person*. *Brain and Language*, 36, 3-15. https://www.francoisgrosjean.ch/bilin_bicult/3%20Grosjean.pdf

Jessner, Ulrike/Elisabeth Allgäuer-Hackl (2015), *Mehrsprachigkeit aus einer dynamisch-komplexen Sicht oder warum sind Mehrsprachige nicht einsprachig in mehrfacher Ausführung?* in: Allgäuer-Hackl, E. e.a., *MehrSprachen? –PlurCur! Berichte aus Forschung und Praxis zu Gesamtsprachencurricula*, Baltmannsweiler, 170-209. online elérhető: http://bildungshaus-batschuns.at/downloads/deutsch/Bereich_2/Interkult_Kompetenz_2012/Artikel_Noets_ch_vers_Batschuns12.pdf

Tracy, Rosemary (2014) „*Mehrsprachigkeit ist kostbar*“ előadás 16.11.14: <https://www.youtube.com/watch?v=vTK5-HSjbj5>

Wandruszka, Mario (1979): *Die Mehrsprachigkeit des Menschen*. München.

Többsnyelvűség és identitás

Verena Plutzer, Bécs

Nyelvünkkel/nyelveinkkel és azokon keresztül fejezzük ki magunkat és hallatjuk hangunkat – nyelvhasználatunk dialogikus, partner felé irányul. Nyelvünkkel/nyelveinkkel és azokon keresztül lépünk kapcsolatba embertársainkkal és éljük meg a hovatartozást. Nyelvhasználatunkon keresztül képesek vagyunk tehát csoportokkal azonosulni, vagy éppen elhatárolódni tőlük. Nyelvhasználatunk különbözőségeit is jelezhet, vagy szándékosan, mint pl. az ifjúsági nyelvben, vagy nem szándékosan, pl. „helytelen” hangsúly vagy „helytelen” szó használatával. „Helytelen” az, ami egy adott kontextusban nem odaillő, nem helyén való, vagy nem kívánatos. A „helytelen” nyelv a csoportban nem nyer meghallgatást. Eva Hoffmann ezt a tapasztalatot, ill. azt, amit ez kivált, így írja le önéletrajzi regényében:

Mivel nem hallgatnak meg, az az érzésem, hogy nem látnak. Úgy tűnik, hogy szavaim másokat gyakran megdöbbenetnek. Nem oda valóak, vagy szándékosan, vagy csak egyszerűen érthetetlenek. Az emberek csodálkozva néznek rám, motyognak valami választ – valami oda nem illőt... a fénytelen tekintet a szemükben, amellyel hallgatnak, kioltja arcomat, elnyomja vonásaimat. (Hoffman 2004, 188)

A tapasztalat, hogy mások nem odavalónak ítélik meg az ember nyelvhasználatát, a szégyen érzésével járhat együtt. Olyan érzéssel, amely Brigitta Busch szerint „életrajzokban gyakran kerül említésre a többsnyelvűséggel összefüggésben [...]“ (Busch 2013, 26) A domináns csoport által „helytelennek” ítélt nyelvhasználat ezen felül olyan, a beszélő számára hátrányos következményekkel és tapasztalatokkal járhat, mint a kirekesztés és a diszkrimináció, ha pl. egy lakást vagy egy állást nem kap meg, vagy a továbbtanulásra nézve hátrányos döntések születnek.

A többsnyelvűséghez a kontextustól függően érzelmileg kifejezetten kihívó kérdések kapcsolódhatnak, amelyek egzisztenciális jelentőségre is szert tehetnek:

- Ki tudom-e fejezni magam nyelvileg úgy, ahogyan azt szeretném, ill. elképzelem, vagy nyelvileg szegénynek, akár nyelvtelennek érzem magam?
- Hogyan reagálnak a többiek a nyelve(i)mre?
- Elismernek vagy elutasítanak-e a nyelve(i)mmel?
- Többsnyelvű személy lévén elismernek-e legitim beszélőként, vagy a megnyilvánulásaimat egynyelvű normához mérik és szankcionálják az eltéréseket?

Többsnyelvűnek lenni egynyelvű orientációjú kontextusokban azt is jelenti, hogy nemzeti identitáskonstrukciónak vetik alá az embert, amelyek látszólag kizárják egymást. „Most akkor (inkább) osztráknak vagy (inkább) XXX-nek (töröknek, magyarnak, szlováknak...) érzed magad?” Ez a kérdés tanácsstalanságba ütközik különösen olyan emberek esetében, akik magától értetődő módon nőttek fel mindkét nyelvvel. Amennyire kevésbé duplán egynyelvűek a többsnyelvű emberek, olyannyira

kevésbé lehet egyértelműen meghatározni, hogy melyik (nemzeti) csoporthoz érzik magukat odatartozónak. Többnyelvűen felnőni nemcsak azt jelenti, hogy nyelvileg dinamikus és önmagát kiegészítő repertoárral rendelkezik az ember, hanem a hovatartozás kérdésében is számos lehetőséggel. Ahogyan a többnyelvű repertoár valami olyan sajátosság, ami többet jelent, mint a nyelvek összessége, úgy igaz a többnyelvűen felnőtt vagy azzá vált emberekre, hogy identitássterveik is sajátosak. Tarek Badawia (2002) tanulmányait sikerrel zárta, 2. generációs fiatalok identitássterveit vizsgálta Németországban és megállapította, hogy elutasítják az egyértelmű hozzárendelést vagy választást és egy „3. széket” konstruálnak maguknak, és arra ülnek.

Irodalom és ajánlott irodalom

Badawia, T. (2002). *"Der dritte Stuhl" – Eine Grounded-Theory-Studie zum kreativen Umgang bildungserfolgreicher Immigrantenjugendlicher mit kultureller Differenz.* Frankfurt a. M.

Busch, Brigitta (2013), *Mehrsprachigkeit*, Bécs.

Hoffmann, Eva (2004), *Lost in Translation. Ankommen in der Fremde.* München.

Nyelv és érzelem

Karin Mandl

A nyelv érzelem – a nyelv segítségével ki tudjuk fejezni érzéseinket. Emellett a nyelv fontos szerepet játszik a kapcsolatok építésében és alakításában. Ez abban mutatkozik, hogy a szavakat és a tényállításokat arcjátékkal és gesztusokkal kísérik, és módosul a hangunk hangmagassága és hangszíne. Az érzelmek kódként kapcsolnak össze bennünket, így a nyelvi képességek fejlesztése nem kizárólag a szókincs bővítéséről szól.

Épp a többnyelvűség területén rendkívüli jelentőségű az érzelmek világa, az idegen nyelv tanulásakor többről van szó, mint további szavak és egy másik nyelvtani rendszer elsajátításáról. A gyermek azért tanul meg egy nyelvet, hogy jelentsen valamit környezetének. Egyfelől fel szeretné ismerni és meg szeretné érteni a referenciaszemélyek által küldött jelek jelentését, hogy értelmezhesse, mire szeretnék ezek felhívni a figyelmét. Másfelől azt szeretné, hogy jelentsen valamit mások számára, hogy emocionális kapcsolatot létesítsen az emberekkel.

Néhány jelentős identitás-koncepció keretében a nyelv az identitás kialakításának döntő, konstitutív ismérvének számít. Abból indulnak ki, hogy az identitás kialakítása szociális folyamat, és így a személyközi cselekvések közé tartozik. A nyelvi képzés célja tehát az, hogy a gyermekek saját környezetükben meglegeljék nyelvi identitásukat, és így fokozódjon nyelvi cselekvőképességük.

A többnyelvűség csak ott válhat identitásfejlesztő tényezővé, ahol az a mindennapi együttműködésben jelentősnek és értékesnek tapasztalható meg. Ha a gyermek a pedagógus nyitott hozzáállása következtében pozitív magatartást tapasztal első nyelvével és nyelvi stratégiáival szemben, ez lényegesen megkönnyítheti a második nyelv elsajátítását. Ugyanakkor fokozódik a természetes motivációja és érdeklődése, hogy aktívan bekapcsolódjon az integráció folyamatába a nyelvfejlesztő, illetve az általános szociális folyamatok keretében, mivel növekszik a kommunikációs szükséglete a referenciaszemélyek felé.

Ha nem sikerül az érzelmek értelmezése, félreértésekre és konfliktusokra kerül sor – tehát nem vagyunk képesek, értelmesen viszonyulni egymáshoz, egymás mellett elbeszélünk, cselekedeteinkkel nem érjük el egymást. A határok észlelése és tiszteletben tartása is jelentős szerepet tölt be a kommunikációban. Ha nem tartunk tiszteletben bizonyos határokat vagy illemszabályokat, negatív érzelmek keletkeznek, mint például a elégedetlenség és az agresszió. Az érzelmi állapot határozza meg, hogyan viselkedünk, és ennek következményeként azt is, hogyan használjuk ki lehetőségeinket.

A cikk hosszú változatát lásd itt: www.big-projects.eu

Óvoda-iskola közti átmenet

Verena Plutzer, Bécs

A gyermekek számára - tanuló lények lévén - nem szokatlanok az átmenetek. Maguk is részt vesznek az átmenet alakításában az óvodából az általános iskola alsó tagozatába és kapcsolatot teremtenek az óvoda és az iskola között. Annak érdekében, hogy ez könnyed legyen, és jól sikerüljön, három szint működik együtt.³

A gyermek egyéni szintje

Ezen a szinten a gyermekek visszacsatolnak az összes átmenettel és változással kapcsolatos tapasztalatukhoz - az első elváláshoz az édesanyától, testvérek születéséhez, költözésekhez és hasonló élményekhez. Tudtak-e ekkor bízni abban, hogy a változás semmilyen fenyegetést nem jelent? Vagy félelmek fűződnek az effajta változásokhoz, amelyek minden új átmeneti helyzetben bekapcsolnak? Hasznos lehet tudni, hogy a gyermek olyan családból érkezik-e, amely fájdalmas változásokkal kapcsolatos tapasztalatokkal rendelkezik, mint pl. migráció/menekülés, válás, szoros hozzátartozó elvesztése. A gyermekre hatással van, hogy a család miként dolgozza fel ezeket a változásokat. Lehetséges-e, hogy az új helyet a gyermek biztonságos helyként élje meg?

A gyermek interakcionális szintje

Itt fontos, hogy képes legyen kifejezni magát saját szükségletei vonatkozásában, valamint a változást kísérő érzéseket is, és legyen egy személy, aki meghallgatja, odafigyel és reagál erre. Van-e valaki, aki odamegy a gyermekhez és általa ismert nyelven szól hozzá? Megértik-e, ha a gyermek azt a szükségét fejezi ki, hogy ki kell mennie a mosdóba, vagy más szükségleteinek ad hangot? Megvigasztalják-e a gyermeket és kap-e biztatást az ismert nyelven? Az is ide tartozik, hogy a csoportban tudjon találni egy (ideiglenes) helyet, ahonnan a gyermek lehetőleg stressz nélkül tud alkalmazkodni az új helyzethez. Kap-e a gyermek lehetőséget, hogy a nyelvi korlátokon túl más gyermekekkel kapcsolatba lépjen?

A gyermek kontextuális szintje

Itt az a fontos, hogyan érintkeznek egymással a szülők, az óvoda és az iskola, és mennyire biztonságosnak és védettnek éli meg a gyermek a gondozást. Ez a szint rendszerben gondolkodva nagy kihívást jelent, mivel az óvoda és az iskola Ausztriában történelmileg szétválasztott rendszerek, amelyek eltérő struktúrákkal,

---

³ Luise Hollerer (2015), Übergang Kindergarten – Schule: Eine pädagogische Herausforderung. <https://www.youtube.com/watch?v=VybpAc44Imc>

különböző képzettségű személyzettel, különböző erőforrásokkal és különböző tanulási lehetőségekkel rendelkeznek. Ha a családok más oktatási rendszerekből érkeznek, úgy a kihívás minden érintett számára nő. Van-e együttműködés e szereplők között? Pozitívan állnak-e egymáshoz a szereplők? Közös-e a céljuk? Hasonló elképzeléssel rendelkeznek-e a szereplők a tanulásról? Kommunikálnak-e a szereplők a gyermek tanulásmódszertanáról és tanulási szükségleteiről?

Idegennyelv elsajátítása életszerű helyzetekben az óvoda és az iskola közötti átmeneti időszakban

Elméleti, didaktikai és módszertani szempontok

Mag. Jasmin Fischer-Badr

A „Idegennyelv elsajátítása életszerű helyzetekben az óvoda és az iskola közötti átmeneti időszakban (iskolakezdő időszakban)” című útmutatóban az elméleti alapok mellett új, a korai idegen nyelv tanulásra vonatkozó didaktikai és módszertani szemléletek is szerepelnek, amelyek szisztematikus megközelítéssel szeretnék biztosítani az idegen nyelv oktatás folytonosságát az óvoda és az iskola közötti átmeneti időszakban, és gyakorlati javaslatokat kínálnak fel a sikeres nyelvoktatáshoz az óvodát követően az iskolában.

Az útmutató hosszú változata a tudásplatformon található, az „Átmenet” témakörben, „A nyelvoktatást támogató didaktikai és módszertani anyagok”, valamint a „Pedagógiai koncepciók” kategóriában. Az útmutatót kétrészesre terveztük.

Az elméleti rész – nyelvtől függetlenül – áttekinti a nyelvtanulás terén az óvoda és az iskola közötti zökkenőmentes átmenet biztosításához szükséges nyelvi, pedagógiai és szervezési tényezőket, és közben alaposan megvizsgálja, mily módon változik a gyermek életvilága az iskolakezdés időszakában.

A korai idegennyelv-tanulást az általános kognitív fejlődés szempontjából, valamint az általános iskola első osztálya során a kultúrtechnikák elsajátítására gyakorolt pozitív hatása szempontjából vizsgáljuk meg. Továbbá nyelvészeti szempontból vázoljuk fel a magyar nyelv elsajátításának előnyeit egyéb idegen nyelvekkel, például az angol nyelvvel szemben.

A „nyelvoktatás életszerű helyzetekben” fogalom az „Oktatási együttműködések az AT-HU határ régióban (BIG AT-HU)” című EU projekt megvalósítása során jött létre, és három szlovák, illetve cseh nyelvész, Gabriela Slobodová, Alice Brychová és Pavla Marečková előzetes vizsgálatnak vetette alá az óvodai nyelvoktatás szempontjából. Ennek a megközelítésnek az alap gondolata a hétköznapi integrált tanulás kiterjesztése az idegen nyelvek elsajátítása irányába is. Miközben az óvodában a hétköznapi életből adódó tanulási folyamatok természetesnek számítanak a módszertani és didaktikai megközelítés szempontjából, az iskolai mindennapokban a tanulási folyamatok nagyon hamar elszigetelt tanulási folyamatokká válnak, és a tartalmak közvetítése egyre inkább előkészítésre, felépítésre alapszik. Az elméleti részben ábrázolt immerziós módszer az óvodai oktatási terv követelményeihez képest az általános iskola sokkal részletesebb tantervének keretében nehezebben valósítható meg. A diákok különböző előzetes ismeretei (egyres gyermekek már az óvodában tanultak magyarul, mások még soha nem találkoztak a magyar nyelvvel,

mások magyar anyanyelvű gyermekek) az általános iskola magyaróráin meglehetősen heterogén kiindulási helyzetet teremthetnek.

Alapelveiben ábrázoljuk azt a megközelítést, hogy az idegen nyelv oktatását az iskolakezdő időszakban életszerű helyzetekre kell alapozni, és már az elméleti részben magyarból merített gyakorlati példákkal ábrázoljuk az egyes munkamódszereket. Továbbá taglaljuk a magyar nyelv oktatásának különböző lehetséges szervezési formáit is.

A didaktikai rész – mely konkrétan a magyar nyelvre vonatkozik – az anyanyelvi pedagógusoknak szándékszik eszközt szolgáltatni ahhoz, hogy a „Szomszédos nyelvek az óvodától az általános iskoláig” című útmutató ötleteiből merítve a gyermekek az óvodában megtanult tartalmakat újra feleleveníthessék, és az iskolakezdés szakaszában megszilárdíthassák és kibővíthessék a tudásukat.

Egy didaktikai raszter segítségével be szeretnénk mutatni az idegen nyelvek oktatásában rejlő lehetőségeket: pontosan az iskolakezdés szakaszában eleveníthetjük fel és bővíthetjük ki az óvodában megismert hétköznapi, az iskolás gyermek életvilága számára releváns beszédhelyzeteket. Ha a nyelvi tartalmakat beszédalkalmakba rendszerezzük, akkor hatékonyabbá válik az idegen nyelv elsajátítása is.

A didaktikai raszter szerkezete a különböző beszédalkalmi kategóriákhoz és témákhoz igazodik: a nyelvi tartalmakat input (receptív) és output (produktív) csoportba osztja, valamint énekekkel, játékokkal és tevékenységekkel kapcsolatos megjegyzéseket és javaslatokat tartalmaz. A kidolgozott rasztert öt anyanyelvi pedagógus egyenként nyelvi tartalommal töltötte fel, amelyet utána a szerző összesített és rendszerezett. Ennek során kiderült, hogy az óvodai és iskolai input kevéssé különbözik, mivel a gyermekek az életszerűség elve alapján a kezdetektől fogva teljes mondatokkal találkoztak. Lényeges különbség a nyelvprodukción területén mutatkozik, mivel az iskolásokat egyre inkább arra biztatják, hogy egész mondatokban beszéljenek, és már életszerű igéialakokat is használnak.

A rasztert ajánlásnak és ösztönzésnek tekintjük, amely a helyi, szituatív és személyi feltételek alapján módosítható.

Továbbá nyomon követtük a 2018/19-es tanév első félévében két iskolában a magyar nyelv oktatásának különböző megközelítési módjait. Ennek során összehasonlíthattuk egyfelől az integratív megközelítést, másfelől a délután folyamán zajló, nem kötelező jellegű gyakorlatot. A projektet az első félév befejezése után kiértékeljük, és a javító szándékú javaslatokat átvettük az útmutatóba.

Az óvodai portfólió iskolai használatáról

Sprachförderzentrum der Bildungsdirektion für Wien
(Bécsi Oktatási Igazgatóság, Nyelvi Fejlesztő Központ)

Az iskolafelügyelet óvodai portfólió áttekintésére irányuló ajánlásának célja, hogy támogassa a gyermekek folyamatos tanulmányi útját.

A portfólió figyelembe vételével az iskola érdeklődést mutat az óvodában töltött idő iránt és kifejezésre tudja juttatni nagyrabecsülését az oktatási intézmény pedagógiai munkája, valamint a gyermeknek a portfólióba felvett egyéni munkája iránt.

Milyen szerepet játszhat a portfólió az iskolai beíratásnál ill. az iskolakezdés időszakában?

Az iskolai beíratásnál a portfólió autentikus alkalmat teremthet a beszélgetésre: saját élményekről vagy tevékenységekről könnyebb beszélgetést kialakítani. A gyermek konstruktív, reflexív párbeszédben kifejezésre juttathatja, mivel foglalkozott, miket élt meg. Az iskolai beíratás keretfeltételeitől függően a gyermek kiemelhet egy, vagy két oldalt a portfóliójából, amelyekkel kapcsolatban mesélni szeretne.

Hogy mit mesél, és hogyan, az információval szolgál a nyelvi kompetenciáról és individualizált, egységes képet ad a gyermekről (például az érdeklődési körök, a szociális környezet, a grafomotoros fejlődés vonatkozásában).

Ezen kívül a portfólió tartalmának apropóján párbeszéd alakulhat ki az iskolavezetés, ill. a pedagógusok és szülők között.

Az óvoda portfólió-konceptiójától függően a portfólió tájékoztatást adhat a gyermek fejlettségi szintjéről különböző kompetenciaterületeken.

Az **iskolakezdés** időszakában a portfólió adekvát eszköze lehet a diákok egymás közötti, ill. a tanítók és a diákok ismerkedésének. A gyermekek egy-egy tanórán vagy „portfólió-napon” megmutatják portfóliójukat és beszélgetnek arról. Ez teret enged a tanítás többnyelvűsége számára: A gyermekek első nyelvükön is kommunikálhatnak egymással.

A portfólióban széles körű nyelvfejlesztő potenciál rejlik, amelyet az egyéni nyelvfejlesztésben éppúgy fel lehet használni, mint a német, mint tanítási nyelv, ill. az anyanyelvoktatás területén. A portfólió tartalmáról folytatott párbeszédesezmeccsere a gyermekeket szabad elbeszélésre, leírásra, beszámolásra, magyarázásra és reflexióra ösztönzi.

Mivel a gyermekek szeretnek megnyilatkozni, ezért motiváltak abban, hogy az összes rendelkezésükre álló nyelvi eszközt alkalmazzák.

További impulzusok a portfólió használatához

A **biográfiai munka** értelmében lehetőség kínálkozik a portfólió folytatására, mivel a gyermek saját maga dönti el, hogy egyes munkákat csatolni kíván-e a mappához.

Az **átmenethez kapcsolódó munka** keretében a diákok felkereshetnének egy óvodát, hogy ott a gyermekekkel azok portfólióiról beszélgessenek. Ha itt azonos első nyelvvel rendelkező gyermekek találkoznak, teljes nyelvi repertoárjukat használhatják.

Iskola- és óvodapedagógusok együttműködése esetén a portfólió alapul szolgálhat a portfóliós munkában leképezett képzési célokról szóló eszmecserehez.

Szomszédos nyelv oktatása életszerű beszédhelyzetekben (óvodákban)

Alsó-Ausztriai Tartományi Kormány Hivatala, Óvodai Osztály

Szerzők: PhDr. Brychová Alice, Ph.D.; Mgr. Marečková Pavla, Ph.D.; Mgr. Slobodová Gabriela, Ph.D.

Az Interreg projektek (Oktatási együttműködések a határrégióban: BIG AT-CZ és BIG SK-AT) keretében **útmutatót** dolgoztunk ki az **alsó tagozatos** pedagógusok számára. Az útmutató konkrét didaktikai és módszertani javaslatokat tartalmaz a pedagógiai mindennapokban megvalósuló örömteli, játékos, az életkornak megfelelő nyelvoktatás számára.

A szomszédos nyelvek folyamatos oktatása a határrégiókban fontos oktatáspolitikai tényező, amely hozzájárul a határmenti régiók fejlődéséhez. Ez a folyamat az óvodában kezdődik, az általános iskolában és az egyéb típusú iskolákban folytatódik. A projekt célja, hogy a többnyelvűség a hétköznapiok részét képezze a határrégiókban. A cél az, hogy a gyermekek megélhessék a szociális kapcsolatokat és azok kiépítését, és később esetleg beépíthessék szakmai életükbe.

Az **Alsó-Ausztriai Nyelvi Offenzíva** keretében 15 éve oktatják Alsó-Ausztria határrégióiban az óvodákban és az iskolákban a szomszédos nyelveket, a cseh, a szlovák, és a magyar nyelvet. A szomszédos régiókban ugyanígy oktatják a német nyelvet. A szomszédos nyelvek iránti figyelem felkeltése már a legfiatalabbak számára is lehetőséget biztosít arra, hogy megismerkedjenek a környezetükben beszélt nyelvekkel és kultúrákkal.

A módszertani koncepciónk alap gondolata a szomszédos nyelvek valós hétköznapi kommunikatív helyzetekbe ágyazott tanítása, amit a projektünkben „**életszerű beszédhelyzeteknek – rövidítve LES-nek**“ nevezünk (azaz németül *Lebensechte Sprechsituationen*). Ezt a koncepciót az alsó-ausztriai anyanyelvi munkatársakkal közösen fejlesztettük ki.

A LES beszédhelyzetek jellegük alapján három csoportba oszthatók:

1. LES beszédhelyzetek, amelyek az óvodai hétköznapiokból fakadnak (pl.: kreatív alkotás, mozgás a kertben, uzsonnázás, érkezés az óvodába, hazamenés, illetve a teljes napi program)
2. LES beszédhelyzetek, amelyeket a gyermekek kezdeményeznek (pl.: kapcsolatfelvétel, egyéni érdeklődés és egyéni témák, stb.)
3. LES beszédhelyzetek, amelyeket az óvodapedagógus, illetve az anyanyelvi munkatárs kezdeményez (pl.: ünnepek, rituálék, partneri látogatások, stb.)

Az útmutató az alsó tagozatos oktatás minden szakembere számára:

- segíti a szomszédos nyelvek oktatására összpontosító professzionális munkát, és innovatív javaslatokat kínál fel
- felhívja a figyelmet a LES-re (beszédalkalmak felismerése, végiggondolása, felhasználása, kezdeményezése)
- nyelvi mintául szolgál a hatékonyság növelése érdekében
- ösztönzésül szolgál a konstruktív együttműködésre az óvoda és az iskola közötti átmeneti időszakban
- biztosítja a hétköznapi integrált nyelvoktatásra vonatkozó didaktikai és módszertani tapasztalatok továbbadását és továbbfejlesztését
- más nyelvekre is alkalmazható

A következő didaktikai és módszertani elgondolások segítségével teremtjük meg a gyermekek számára a keretet ahhoz, hogy:

- örömmel tanuljanak, és örömet leljék egy másik nyelv elsajátításában
- párbeszéd keretében tapasztalják meg és bővítsék ismereteiket a szomszédos országok nyelvéről és kultúrájáról
- örömet leljék a nyelvben, és felismerjék a nyelvi kommunikáció értelmét
- önmagukat a pedagógiai mindennapok alakításának aktív részeseiként tapasztalják meg
- tapasztalják meg és fejlesszék nyelvtanulás iránti motivációjukat és érdeklődésüket

Ahhoz, hogy ezek a célok teljesülhessenek, minden, a gyermekek életkörüzetének kialakításában résztvevő szereplőnek (szülőknek, pedagógusoknak, anyanyelvi munkatársaknak, fenntartóknak, önkormányzatoknak...) konstruktív közreműködése szükséges. A gyakorlatban bebizonyosodott, hogy az együttműködés a szomszédos nyelv tekintélyét is pozitívan befolyásolja, és nő a nyelvtanulási kínálatok iránti igény. Az anyanyelvi munkatársak a pedagógusokkal együtt, és a szakértőkkel szorosan együttműködve összegyűjtötték egységes formában a gyakorlat számára bevált példákat. A sikeres nyelvi interakciók példái és a részletes elméleti magyarázatok a www.big-projects.eu tudásplatformon találhatóak.

Jó szórakozást kívánunk a gyakorlati megvalósításhoz!

Legyen élmény a nyelvtanulás

DAPHNE, Alkalmazott Ökológia Intézete

Minden élmény egyben alkalom arra is, hogy fejlesszük a nyelvtudásunkat. Az élménytanulás kialakulása és fejlesztése szempontjából a J. A. Comenius műve bír jelentőséggel, aki a teljes személyiségfejlődés mellett szállt síkra, és azt állította, hogy a szellemet, a szívet, a nyelvet és a kezet kell képezni. Az ember a legfontosabb tapasztalatait a saját érzékein keresztül szerzi meg. Ahogy maga Comenius mondta: *„Az oktatás a valós tapasztalásnál kezdődik és végződik, a tanulásnak pedig kapcsolatban kell lennie a természetben való tartózkodással és az életre kell felkészítenie”*. Akkor teszünk szert tartós tudásra, ha képesek vagyunk az új ismereteket saját tapasztalatokkal, a saját valóságunkkal összekapcsolni.

A mai digitális világban a gyerekek másként viszonyulnak a valósághoz: egyrészt korlátlan hozzáféréssel rendelkeznek az információkhoz, másrészt viszont egyre kevesebb élményre és tapasztalatra tesznek szert pl. a természet megfigyelésével kapcsolatos folyamatokkal összefüggésben.

Megismerni valamit és tartós tudásra szert tenni csak akkor lehet, ha az új ismereteket a saját kíváncsiságunk révén fedezzük fel és az újat különböző szempontokból is megismerhetjük. Ezért jó, ha a gyerekek felé közvetlen élményeket közvetítünk, hogy valós tapasztalatokat szerezhessenek: A gyerekek a fizikát csak akkor érthetik meg, ha kockákból többször is tornyot építenek, amely eleinte összedől. Hasonló a helyzet a számok világában is; hiszen ez is csak akkor lesz világos a számukra, miután számos golyót megszámoztak a játékban. Csak akkor érthetik meg a gyerekek, hogy mit is jelent az, hogy „elmélyedve lenni valamiben”, ha lehetőségük lesz arra, hogy olyan tevékenységgel foglalkozzanak, amelyet ők választottak ki maguknak, majd több sikertelen próbálkozás után tökéletesen elsajátítanak. A gyerekeknek eleinte számos saját tapasztalatra van szükségük ahhoz, hogy érdeklődjenek az összefüggések iránt.

Első helyen áll a kérdés

A mai oktatásban és a gyermeknevelés terén is gyakran a válaszokból indulunk ki, amelyeket közvetíteni akarunk a gyerekek felé. A gyermekek azonban nem buták. Érzik, hogy itt hiányzik a valódi kérdés, és lehet, hogy éppen emiatt nem tudnak igazán lelkesedni ezekért a területekért. Ha egyre többet kérdezünk, és ha a kérdésből és nem pedig a válaszból indulunk ki, akkor lehet, hogy nem is ismerjük azt a választ, amit keresünk. Ez kellemetlen lehet a pedagógusok és a szülők számára is. Azonban ha eltekintünk attól az elképzeléstől, hogy a pedagógusoknak vagy a szülőknek mindent tudniuk kell, akkor a tudáshoz vezető közös út valóban izgalmassá válik.

Valós tapasztalatokhoz valós környezet kell

Ahhoz, hogy az ember valós tapasztalatokra tehessen szert, valós környezetre van szüksége. Minden bizonnyal jobb a békákat a tóban megfigyelni, mint könyvben olvasni róluk. Az erdőtűz is jobban segíthet a kémiai reakciók megértésében, mint a tételek olvasgatása. Az életszerű helyzetekben használt nyelvezetet is könnyebb elsajátítani.

Személyiség

Az élménytanulás kiindulási pontja a minőségi **felnőtt-gyermek** kapcsolat, amely a pedagógus, ill. a szülő személyiségével szemben is bizonyos előfeltételeket támaszt. Minden egyes téma esetében, amelyet pedagógusként oktatunk és minden információ esetében, amelyet szülőként át akarunk adni a gyermeknek, **elsősorban a személyiség, valamint a témához fűződő viszony, ill. a terület** - amivel foglalkozunk - **bír jelentőséggel**. Csak a lelkes ember képes arra, hogy a belső meggyőződését átadja a gyermekeknek. A másik fontos tulajdonság a **gyermekhez fűződő** bensőséges **kapcsolat**. Lényeges, hogy a gyermekekre ne csak mint a nevelés tárgyaira tekintsünk, hanem mint emberekre. Fontos a szaktudás képzése az általánosság szintjén, valamint a személyes példakép hatása, és a képesség, hogy beismerjük a hibánkat, a lelkesültség a közösen eltöltött idő megélésétől, továbbá az, hogy a gyermeket azonos értékű és érdekes kommunikációs partnerként fogadjuk el.

Biztos környezet

Ha megteremtjük az élménytanulás számára az ideális feltételeket, akkor azzal egyben felkeltjük a gyermek természetes kíváncsiságát is. Ebben a témában C. Rogers munkássága bír inspiráló hatással. Rogers koncepciójának a lényege a gyermek felé fordulás mint koncentrált cselekvés. Minél közelebb van a légkör (nem csak az osztályban) ehhez az ideális állapothoz, az annál jobban „támogatja az élő és kreatív tanulást” (Rogers).

A pedagógusoktól Rogers a következőket várja el:

- Legyen önmagában biztos valamint a többi emberhez fűződő viszonyában,
- Higgyen a mások azon képességében, hogy tudnak önállóan gondolkodni és felelősségteljesen tanulni,
- Ossa meg a tanítási folyamat iránt érzett felelősséget a diákokkal,
- Biztosítsa a tanítás erőforrásait saját bensőjéből és saját tapasztalataiból.

„Ha sikerül hozzájárulnom a légkör megteremtéséhez, amelyre az őszinteség, az elismerés és a megértés jellemző, akkor izgalmas dolgok történnek. Ebben a légkörben mind az egyének, mind pedig csoportok is fel tudnak oldódni, és alkalmazkodóbbá válnak. Felcserélik a statikus létüket egy dinamikus létre, a függőséget az autonómiára, a védekező magatartást az önfogadásra. Megszűnnek kiszámíthatóan működni és kreatívan megjósolhatatlanná válnak. (Rogers)

Hogyan készülünk fel az élménytevékenységre?

1. Elgondolkodunk azon, hogy mit kell a gyermekeknek élmények útján megtanulni.
2. Kitaláljuk a konkrét élményt.
3. A gyermekek megélik az élményt.
4. Az élményt követően elgondolkodunk, hogy a gyerekekkel közösen „helyére tegyük” a tudást, készségeket és álláspontokat.

Irodalom:

Franc, D., Zounková, D. , Martin A. (2007): *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*, Computer Press a.s, Brno, 201 s.

Rogers, Carl R. (1995): *Ako byť sám sebou*, IRIS, Bratislava, 353 s.

Žilková, M. a kolektív (2009): *Praktická estetika 1*, Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

<http://zumanual.daphne.sk/pages/boxrealita.html>

„Reflektálás a nyelvről“

Reflexív tanulás az össznyelvi képzés összefüggésében

A Bécsi szakcsoport –Bécs/Nyelvi Fejlesztési Központ oktatási igazgatója, a Bécsi Gyermekbarátok és Dr. Verena Plutzar együttműködése

A pedagógusok mindennapjaival járó komplexitás és előre nem láthatóság a pedagógusok magas fokú, metodikailag megalapozott önreflexivitását igényli.⁴

„A cselekvés alapú – explicit és implicit – tudás reflexiója jelenti a professzionalitás magját.“⁵ Ezért volt a BIG képzésen belül alapvető fontosságú a BIG projektben részvevő pedagógus szakemberek önreflexivitásának támogatása.

Tekintve, hogy különösen a mindennapokban folyó többnyelvű képzésben van szükség a szakemberek olyan specifikus PROFESSZIONÁLIS CSELEKVÉSI KOMPETENCIÁJÁRA, ami szaktudást, gyakorlati ismereteket és tudást, valamint a (nyelvi) cselekvés önreflexióját mind egyéni mind team szinten magába foglalja. Ez a pedagógus szakemberek számára azt a kihívást jelenti, hogy a saját munkájukra kritikus szemmel tekintsenek és ugyanakkor maguk is tovább fejlődjenek.

A BIG keretében a bécsi lebonyolítás során kifejlesztett reflexív tanulási modell⁶ célja, hogy a képzési intézményekben dolgozó pedagógus szakembereknek megadja a lehetőséget a nyelvi helyzetek jó érzékkel történő kezelésére, valamint arra, hogy a többnyelvű koncepció gyakorlatba átültetését hatékonyan tudják evaluálni, és hogy a nyelvi környezetet is optimálisan sikerüljön kialakítaniuk.

Így „a nyelvről reflektálás“ nemcsak a szakemberek szintjén lett a BIG központi vezérelve, hanem a többnyelvűség didaktikájával dolgozó szakemberek az iskolai mindennapokban a gyerekeknél is segítették a nyelvi reflexiót és a nyelvtudatosságot azzal a céllal, hogy a nyelvi reflexió által a tanulók nyelvi cselekvési képessége nagy mértékben kibővüljön.

---

⁴ Fröhlich-Gildhoff et al., 2011.

⁵Nentwig-Gesemann, 2008.

⁶A reflexív tanulás egy tudatos folyamat, ami magában foglalja a tanulásról való gondolkodást: annak alanyáról, tárgyáról és annak feltételeiről (Isd. Schüßler 2008, p. 14-15; Hilzensauer 2008, p. 9-től).

A saját szakmai fejlődés reflexiója

A projektben résztvevő szakemberek útmutatót kaptak ahhoz, hogy a projekt által kiváltott szakmai fejlődésüket szisztematikusan reflektálják. Ehhez különböző eszközök álltak rendelkezésre – mint például reflexiós kérdőívek, helyzetelemzések, ellenőrző listák, a továbbképzéseket előkészítő témaspecifius levelek, teambeli és esetmegbeszélések, valamint csoportos szupervíziós lehetőségek, hogy foglalkozni lehessen egyénre szabottan is a különböző tanulás típusokkal, valamint a rendszerből adódó, óvoda és iskola közötti különbségekkel, és hogy a pedagógusokat szakmailag a lehető legjobban fel lehessen készíteni.

A projektben résztvevő szakembereket egy, a BIG keretében létrehozott többnyelvűségi szaktanácsadás támogatta, ami szaktudásával és saját többnyelvű biográfiájával – és a projektirányítással való folyamatos egyeztetéssel – a szakemberek reflexív tanulásának folyamatát egyénre szabottan segítette.

A projektben résztvevő szakemberek saját fejlődési folyamatukat egy fejlődési portfólió segítségével maguk dokumentálták, hogy a saját fejlődésük látható lehessen.

Ezek során a projekt kezdetétől figyelembe lett véve a pedagógus szakemberek egyéni nyelvi biográfiája és a nyelvi biográfia jelentősége az intézményes nyelvtanulás szempontjából.

Ezek a pedagógiai gyakorlattal szemben támasztott magas és sok tekintetben új követelmények nagy sikerrel kerültek gyakorlati átültetésre a professzionalitás jegyében a BIG keretében létrehozott továbbképzés új formáiban.

Módszertani útmutató pedagógusoknak, hallgatóknak az óvodás és iskolás gyermek idegen nyelvi kompetenciái (német-magyar) fejlesztésének segítésére

Dr. habil Bodnár Gabriella PhD, Babai Zsófia, Dr. Kovácsné Vinkovics Éva
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

A bevezető részben arról olvashatnak, miért fontos, hogy a projektben résztvevő óvodások, tanulók, és intézményünk hallgatói megismerjék a határrégiókban rejlő potenciálokat, és a sokoldalú kulturális, gazdasági és társadalmi hasonlóságok megteremtése érdekében azokat ki is tudják használni. Fontos, hogy képesek legyenek kapcsolatokat teremteni, azokat ápolni, ill. kiépíteni Ausztria-Magyarország viszonylatában. A képzés hatékonyságát segíti a módszertani anyag kidolgozása, melyben az óvodás,- és iskoláskorú gyermekek idegen nyelv fejlesztésének lehetőségét mutatjuk be. A két nyelven íródott programokban megjelenik az élményközpontúság, azok a tartalmi elemek, melyek Manuela Eitler-Sedlak (2015): Flo W. voll im Flow c. könyvében is megfogalmazódnak. A részletes foglalkozási tematika az anyag feldolgozására, több választási lehetőséget is tartalmaz.

Az elméleti részben a nyelvelsajátítás, szociális és érzelmi kompetenciák pszichológiai és pedagógiai jellemzőiről, valamint azokról az életkori sajátosságokról olvashatnak, melyek miatt a – nyelv- mint tevékenységközpontú ismeret és tapasztalás (FLOW) elsajátítási folyamata kerül fókuszba. (Bodnár Gabriella munkája)

A módszertani fejezetet Babai Zsófia és Dr. Kovácsné Vinkovics Éva írta, ill. állította össze. A tematika követi az óvodai foglalkozásokhoz kapcsolódó témaköröket. Babai Zsófia anyaga, Német nyelv az óvodában – Magyarország, a projektben résztvevő magyar óvodás gyerekek német nyelvismereteinek gazdagítására a következő témákat tartalmazza: Vorstellung, Kennenlernen; Die Natur erwacht; Muttertag; Vorbereitung auf den Sommer; Vorbereitung auf die Schule. Az ezt követő foglalkozási tematikák Dr. Kovácsné Vinkovics Éva anyagai, Magyar nyelv az óvodában – Ausztria, a következő témákat tartalmazzák: Ismerkedés; Otthon, biztonság, szeretet; Érzelmek; Márton nap; Költöző madarak; Mikulás; Advent; Karácsony; Tavasz (A természet ébredése, A hóvirág, Tavaszi virágok, Húsvét, Az állatok tavasszal, A pillangó, Anyák Napja.

A nyelvi foglalkozások élményt adóak, tevékenységközpontúak, több módszertani elemet tartalmaznak. A gyerekek foglalkozásokba kapcsolódását dalok, mondókák, mesék motiválják. A vizuális tevékenységgel végzett nyelvi foglalkozás színessé, élményszerűvé teszi az idegen nyelv elsajátítását. A témákat két nyelven, németül és magyarul dolgozták ki, ezzel is segítve az óvodapedagógusok és a hospitálást végző hallgatók munkáját.

Mindkét foglalkozási fejezet (Babai Zs. & Vinkovics É.) kifejezetten gyakorló óvodapedagógusoknak, pedagógusjelölteknek íródott. A témák kifejtésében igen sok az élményközpontú, tevékenységhez kötődő elem, a gyermek kíváncsiságát kielégítő tartalom, a nyelv megismerését szolgáló szókészlet-gazdagság és következetes feladat-orientáció található. A foglalkozások tervezésekor gondot fordítottunk arra is, hogy a fejezetek előtt megfogalmazzuk, azok célját, módszereit és a megvalósításhoz felhasználható eszközöket.

A módszertani anyag összeállításánál a fent leírt pszichológiai és pedagógiai alapelveket vettük figyelembe, valamint azt, hogy az óvodai idegen nyelv elsajátítása akkor hatékony, ha az iskola 1. osztályában arra építve folytatódik a nyelvfejlés. Ennek értelmében javasoljuk, hogy a pedagógusok az első osztályban használják és a továbbiakban is építsenek az óvodában szerzett előismeretekre. A témák összeállításánál maximálisan törekedtünk az átmenet megkönnyítésére, a hasonló témák kiválasztására. Az első évfolyamokban a témák a szókincs gazdagításával, valamint az ismeretek elmélyítésével jutnak el a nyelvfejléshez.

Az utolsó fejezet szakirodalmi jegyzéket tartalmaz.

Tananyag az óvodában és az általános iskola 1-2-3. osztályában folytatott német nyelvoktatás számára

Kell Egy Csapat Élmény Kft.

A tananyag olyan kidolgozott témákat tartalmaz, amelyeket az óvodában és az általános iskola első 3 osztályában az élményekre, életszerű helyzetekre alapozott nyelvátadás szellemében dolgozhatnak fel a német nyelvet oktató pedagógusok, ezzel megkönnyítve az óvoda-iskola átmenetet a gyerekek számára.

A különböző témák az évszakokhoz kapcsolódóan jelennek meg. A feldolgozás a legtöbb esetben valós élethelyzetet tartalmazó történetből indul ki, amely a téma adott szinten szükséges szóincset tartalmazza. A történeteket a pedagógus először magyar nyelven meséli el a gyerekeknek, majd német nyelven, leegyszerűsített formában. Annak érdekében, hogy a gyerekeknek lehetősége legyen a nyelv aktív használatára, több esetben dialogizáltuk a történeteket. A történetek után párbeszédnek következnek, amelyekben a történetek/téma szóincse jelenik meg, és kerül feldolgozásra. A szintek közti különbség abban nyilvánul meg, hogy egyrészt fokozatosan bővül a szókészlet, másrészt bonyolultabbá válik a kommunikáció. Fő törekvés a kommunikációs készség fejlesztése, amely az idegen nyelv oktatásának egyik legfontosabb feladata napjainkban. Nem írásbeli feladatokat kívántunk összeállítani, hiszen azokból nagy a kínálat, hanem a szóbeliség áll fókuszban, amely örömet és motivációt jelent a gyerekeknek. Az egymásra épülő szinteket a használt lexika többszöri visszatérése, felidézése jellemzi. A témákhoz mondókák, gyermekdalok, körjátékok, mozgásos játékok is kapcsolódnak, amelyek mind hozzájárulnak az eredményes idegen nyelvelsajátításhoz.

A tananyag egymásra épülése látható minden szinten az oktató pedagógusok számára. A tanító visszanyúlhat az óvodai tananyagra, az óvodában pedig a tehetséggondozás jegyében előretekinthet az óvodapedagógus az iskolai tananyagra a feldolgozás során. A pedagógus minden szinten láthatja, milyen mélységben/szempontról került feldolgozásra az előző szinten az adott téma, és mennyiben adhat többet azoknak a gyerekeknek a differenciálás jegyében, akik már rendelkeznek előismerettel az adott szinten.

Témák:

- Ismerkedés, bemutatkozás
- Ősz: Időjárás, öltözködés; Őszi termények
- Tél: Időjárás, öltözködés; Farsang; Advent, Karácsony
- Tavasz: Időjárás, öltözködés; Tanya: lakóhelyünk, háziállatok; Étkezés (egészséges táplálkozás)/Bevásárlás (élelmiszerbolt, piac); Húsvét
- Nyár: Időjárás, öltözködés; Szabadidő, hobbi, utazás, nyaralás

A nyugodt tanár

Vysočina Education

A tanári kézikönyv három részből áll:

1. „A korai idegennyelv-tanulás” - Tanári kézikönyv

A könyv szerzője, Miluše Jankásková, felsorolja a korai (az óvodai és alsó tagozatos) idegennyelv-oktatás feltételeit. A tanári kézikönyv az idegennyelv-tanárok (tehát nem csak a némettanárok) számára fogalmaz meg javaslatokat a tanóra játékos és szórakoztató kialakításához. A témához tartoznak a korai nyelvoktatás fontos szempontjai, továbbá célszerű gyakorlatok.

Pl.: Rímek - Memória- és kiejtés-gyakorlatok

- A tanulók képekkel dolgoznak. A tanár megnevez egy képet, pl.: „Kind”, erre a tanulók felmutatják hozzá a megfelelő képet és hangosan mondják: „Kind”. A tanár kérdezi: Gyerekek, mi rímel a „Kind” szóra? A tanulók válaszolnak: „Wind” - és megkeresik hozzá a megfelelő képet.
- A tanulók tankönyvi képekkel dolgoznak. Összekötik a rímpárokat.
- A tanulók megjegyzik a rímpárokat. Egyik tanuló mondja, pl.: „Mutter”, majd a tanuló társak hangosan mondják: „Butter”.

2. „Az aktív tanár” c. médiacsomag öt videóval

A videók ötleteket és javaslatokat kínálnak a tanóra aktív kialakításához. A videók készítői, Lukáš Javorek und Lukáš Heřman tapasztalt tanárok és kedvelt egyetemi előadók. A videókból bevált módszereket mutatnak be a saját tanári praxisukból. A videók kb. 5-7 percesek. A videók címei: A CLIL-módszer, Környezet a tanításban, A rejtély a tanításban, A stopperóra a tanításban és A kocka a tanításban. A videókat angol és német feliratokkal látták el.

3. CLIL-csomag: CLIL-koncepciók és német nyelvi oktatási anyagok

A Vysočina régió általános iskolai tanárai a CLIL-módszert különböző tantárgyakban és osztályokban tesztelték és alkalmazták. A tanári kézikönyvben található tizenöt módszertani koncepció segítségével inspirációkat kaphatnak azok a tanárok, akik a biológia, matematika, informatika, művészet, földrajz, állampolgári ismeretek és cseh órákon a CLIL-módszert ki akarják próbálni.

Szülők

Verena Plutzer, Bécs

Többsnyelvű nevelés

Többsnyelvűen felnőni és többsnyelvűen nevelni nem könnyű. Elke Montanari (2010) nem véletlenül hasonlítja ezt a folyamatot a hegymászáshoz. A többsnyelvűvé váló gyermekek szülei saját maguk sok esetben nem többsnyelvűen nőttek fel, ezért a kihívásokkal szembesülve nem támaszkodhatnak saját tapasztalataikra, ami az adott helyzet megoldását illeti. A többsnyelvűséget⁷ övező mítoszok ezért gyakran meghatározzák a szülők hozzáállását. Hogy miként néznek szembe gyermekeik potenciális többsnyelvűségével, hogy arra előnyként vagy hátrányként tekintenek-e további fejlődésükre nézve, azt a családnyelv (családnyelvek) társadalmi presztízse és az oktatási rendszerbe való beágyazottsága mérvadóan befolyásolja. Hatást gyakorolhat minderre még az is, hogy e nyelvek mekkora szerepet játszanak az önértelmezésben, a saját élettörténetben, valamint, hogy milyen minőséggel ápolják e nyelveket a családon belül.⁸

A családnyelvek vonatkozásában a többsnyelvűvé váló gyermekek szülei olyan megfigyelésekre tehetnek szert, amelyek esetleg nyugtalanítóak számukra.⁹ Ilyenek például:

- Az új nyelvvel való érintkezés az óvoda vagy az iskola intézményi környezetében oda vezet, hogy a családnyelv elsajátításának folyamatai lelassulnak, vagy stagnálnak.
- A gyermek elkezd az egyik nyelv formáit és struktúráit a másik nyelvre alkalmazni és így „hibákat” produkál.
- Az iskolába történő belépéssel a gyermek (átmenetileg) abbahagyja otthon a családnyelvek használatát.

Az ilyen megfigyeléseket a szülők azon kívánsága és elvárása kíséri, hogy gyermekeik az iskola nyelvét az óvodában tanulják meg, mégpedig olyan formában, hogy a tanórákat gond nélkül tudják követni. Az egyik nyelv potenciális elvesztése állhat szemben ekkor a másik nyelv remélt nyereségével. A „vagy-vagy” helyzet a gyermekek többsnyelvű önkoncepciójának fejlődésére nézve kevésbé kedvező.¹⁰ Sokkal inkább fontos a szülőket arra biztatni, hogy támogassák gyermekeiket azok össznyelvi fejlődésében és a gyermekek számára bőséges és minőségi érintkezést tegyenek lehetővé azokkal a nyelvekkel, amelyek a szülőknek rendelkezésre áll (lásd „nyelvfá”). Ugyanakkor segít a gyermekeknek az, ha szülőként pozitív hozzáállást

---

⁷ vö. „Mítoszok a többsnyelvűségről” a „Többsnyelvűség” c. szövegben

⁸ vö. Brizic (2007)

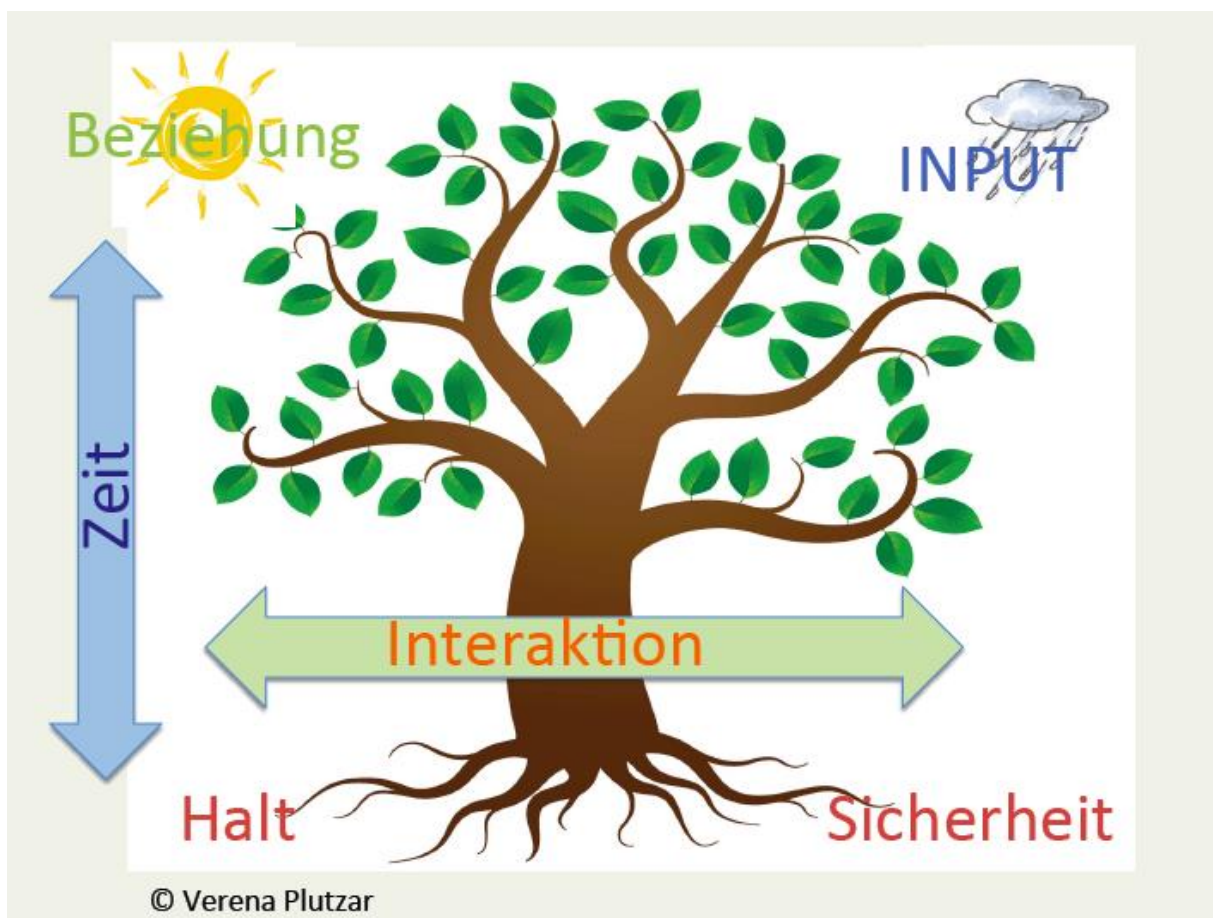
⁹ vö. „Többsnyelvűnek lenni ehelyett azt jelenti ...” a „Többsnyelvűség” c. szövegben

¹⁰ vö. a „Többsnyelvűség és identitás” c szöveggel.

közvetítenek gyermekeiknek az oktatási intézmények nyelvéhez. Fontos, hogy az óvodás korú gyermekeket nyelvileg megfelelően táplálják - bármilyen nyelven történjen is az. A család ebben az időben a legfontosabb nyelvképző intézmény.

A nyelvfa¹¹

A „Hogyan támogassam gyermekemet nyelvi fejlődésében” mottó jegyében a szülők pl. szülői est vagy fejlesztési beszélgetés keretében kaphatnak segítséget ahhoz, hogy gyermekeiket nyelvileg olyan formában segítsék, amely megkönnyíti a gyermekek számára nyelvi képességeik fejlesztését - legyen szó bármelyik nyelvről is. A támogató és nyelvileg inspiratív környezet lényeges elemeit annak a példáján lehet elmagyarázni, hogy mire van szükség ahhoz, hogy egy alma magjából fa legyen.

A nyelvfejlődéshez időre van szükség. Egy almának kb. tíz évre van szüksége ahhoz, hogy bőséges termést hozzon. A nyelv (nyelvek) elsajátítása sem zárul le az iskola megkezdésével, hanem az egész iskolai időszakon át zajlik.

¹¹ kifejlesztette Verena Plutzar (Zeit - idő, Beziehung - kapcsolat, Halt - tartás, Interaktion - interakció, Sicherheit - biztonság, Input - input)

A nyelvfejlődéshez kapcsolatra van szükség, ahogy az almafának napfényre. Ha arccal a gyermek felé fordulunk akkor, amikor nyelvi kapcsolatba lépünk vele, akkor gyermek úgy érzi, komolyan veszik és figyelmesen hallgat. Az elfogadottság és az oltalmazottság érzésének biztonságában tud a nyelv fejlődni.

A struktúra elsajátítása komplex inputot igényel, ahogy az almafának is tápanyagban gazdag vízre van szüksége. A gyermekek a nyelvi struktúrákat nem módszeresen és tudatosan sajátítják el, hanem az általuk figyelmesen észlelt nyelvi kínálatból tárják fel azokat a maguk számára. Ha ez a kínálat (pl. utasításokra, felszólításokra, tilalmakra, dicséretre és feddésre – valamint nyelvi gyakorlatokra) korlátozódik, akkor a gyermekeknek vajmi kevés az esélyük a nyelvi és ezzel együtt kognitív fejlődésre. A gyermekeknek (felolvasott és elmesélt) komplex történetekre, dalokra és rímekre van szükségük.

Az interakció megteremti a teret, amelyben a nyelv növekedhet. A fejlett nyelv arra vágyik, hogy a gyermekek kipróbálják másokkal való interakcióban. A gyermekeknek szükségük van a lehetőségre, hogy kipróbálhassák az elsajátított szókinccs és struktúrák másokra gyakorolt hatásait és ennek során tovább fejlődhessenek. A felnőttekkel és egyenrangúakkal folytatott beszélgetések, valamint a szerepjátékok ezért központi jelentőséggel bírnak a nyelvi fejlődés szempontjából.

A tartás és a biztonság alapokat ad: Ha egy gyermek számára nem adott a biztonság élménye, akkor erői (átmenetileg vagy tartósan) meg vannak kötve. Az első és fontos lépés egy gyermek további nyelvi fejlődése érdekében az, hogy tartást és biztonságot nyújtsonak neki.

Ez az öt szempont támpontként szolgál. Összefoglalva: azok a felnőttek, akik jó támogatást kívánnak nyújtani gyermekek nyelvi fejlődéséhez, feltehetik a kérdést:
Érdekes és jóakarató beszélgetőpartner vagyok-e a gyermek számára?

Irodalom és ajánlott irodalom

Montanari, Elke (2010), Mit zwei Sprachen groß werden. Mehrsprachige Erziehung in Familie, Kindergarten und Schule (9. kiadás), München.

Elternratgeber „Sprich zu mir und hör mir zu!“ - kifejlesztette az okay.zusammen leben (Vorarlberg), több nyelven is elérhető: <https://www.okay-line.at/okay-programme/elternratgeber/>. A Wiener Kinderfreunde megszerezte a szöveghez kapcsolódó licenceket és adaptívan kiegészítette azt az óvodás gyermek számára fontos aspektusokkal (lásd: www.wien.kinderfreunde.at/eu-projekte). Az alsó-ausztriai tartományi kormány szintén átvette és kiadta ezt a brosúrát.

2. Rész: gyakorlati példák

1. Szülők
2. Szomszédos nyelvek
3. Szociális és érzelmi kompetenciák
4. Többszínűség
5. Óvoda-iskola közti átmenet

Szülői találkozó a nyelvileg szenzibilis nevelés szempontjából fontos alapok közvetítéséhez

Munkaformák:	Nyitott találkozó
Életkor:	----
Időkeret:	1-1,5 óra
Teremfeltételek:	Az óvoda fogadóterme, személyzeti helyiség vagy egy olyan hely az óvodában, amire délelőtt 1-1,5 órán keresztül a gyerekeknek ill. személyzetnek nincs szüksége.
Eszközök:	Tájékoztató anyagok, amiket közösen meg lehet beszélni és a pedagógus/tolmácsoló személy el tudja magyarázni, mint pl. a többnyelvű BIG szülői brosúra
Célok:	<ul style="list-style-type: none"> • A szülők tájékoztatása a többnyelvűségről • Annak bemutatása, hogy az óvoda hogyan áll hozzá a többnyelvűséghez • Tippek a családon belüli többnyelvűség kezelésével kapcsolatban
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	BIG szülői brosúra, a pedagógust tolmácsoló személy támogatja
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	<p><u>Előkészítés:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Egy olyan szépen dekorált meghívóval hívják meg a szülőket, amin jól látható a találkozó helyszíne, időpontja és tartalma. A meghívó átadásakor beszéljenek személyesen is a szülőkkel. Azzal növelhetik az érdeklődést, ha visszajelzést kérnek, hogy a szülő részt fog-e venni. ➤ Használják a különböző nyelveken összeállított BIG szülői brosúrát. ➤ Válasszon a brosúra végén lévő tippek közül ill. a szülői levelekből néhány részletet. Vegye irányadónak a gyerekek korát és azt, ami már a korábbiakban a szülők érdeklődési köréről és a családon belüli nyelvi stratégiájukról tudomására jutott. Keressen ezekhez a tartalmakhoz illő képeket, fényképeket vagy filmfelvételeket az óvodai életből, valamint ehhez hozzáillő játékmagyarázatot. Írjon fel kulcsszavakat egy plakátra vagy flipchartra.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Készítse elő a termet, gondoskodjon innivalókról és alakítsa ki kellemes légkört. <p><u>Lebonyolítás:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Üdvözlje barátságosan a szülőket és kérdezze meg, hogy kinek van fordításra is szüksége. ➤ Kérje meg a szülőket, hogy anyanyelvükön mondják, hogy "Jó napot" vagy "Isten hozta". Ez egyben témakezdsnek is jó. A különböző nyelveket egy plakátra vagy flipchartra is fel lehet jegyezni. ➤ Kezdsnek egy másik ill. további lehetőség az lenne, hogy a szülőket megkérdezik, melyik szó volt a gyermekük első szava? Egy szó a gyerekük anyanyelvén? Mi volt az első szava németül? ➤ Olvasson fel egy olyan részletet a szülői brosrából, amit Ön, mint pedagógus fontosnak tart. ➤ Mondja el röviden, hogy Önnek, mint pedagógusnak mi a fontos ezzel a témával kapcsolatban. ➤ Térjen ki a plakáton előkészített témára ill. témákra. Helyzettől függően döntse el, hogy a szülők megnyilvánulásaihoz melyik téma illik a legjobban. ➤ Ügyeljen az időbeosztásra, mivel egy találkozóznak legfeljebb egy órát szabad igénybe vennie és kellene, hogy jusson idő kávé és tea melletti beszélgetésre is. ➤ Mondjon köszönetet az érdeklődésért és a számos részvételért. ➤ Osszon szét a szülőknek anyanyelvükön készült szülői brosrákat, amiket hazavihetnek magukkal.
További nyelvidaktikai javaslatok:	Ha a beszélgetés jól alakul ill. a többnyelvű szülők ezen tudásközvetítő forma továbbfolytatására igényt tartanak, javasolhatja a szülőknek, hogy egy további szülői találkozóznál a szülői brosrá másik témáit is megbeszélhetik.
Kapcsolódás a mindennapokhoz:	<p>Ezen szülői találkozók könnyen hozzáférhető kínálatok a szülőkkel való együttműködés céljából és olyan szülőknek is lehetőséget adnak (ugyanazt a nyelvet beszélő) más szülőkkel való megismerkedésre, akiknek kevés családon kívüli kapcsolatai vannak ill. nem a német az anyanyelvük.</p> <p>Amíg a gyerekek délelőtt az óvodában vannak, addig a szülői találkozók különösen a többnyelvű szülőknek nyújtanak lehetőséget arra, hogy tájékozódjanak az óvodáról és a neveléssel kapcsolatos fontos témákról is.</p>
Kapcsolat:	Dr. Karin Steiner, BIG/Wiener Kinderfreunde (Bécsi Gyermekbarátok) szakmai projektvezetője

Ismerkedés / Kennenlernen

Munkaformák:	csoportmunka, páros munka
Alter der Kinder/ Életkor:	5-7 év
Dauer / Időkeret:	20-25 perc
Räumlichkeiten / Teremfeltételek:	osztályterem, csoportszoba, udvar
Materialien / Eszközök:	kézbáb
Ziele / Célok:	A csoport megismerése, a bemutatkozás témához tartozó magyar szókincs átadása, nyelvi panelek megismertetése a gyerekekkel, új ismeretek átadása magyar nyelven a gyerekek életkorának megfelelően, a kommunikációs készség fejlesztése magyar nyelven, a flow téma bevezetése az első történet témába való illesztésével.
Sprachmaterialien/Einbindung der Mehrsprachigkeit / Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	<p>A foglalkozás nyelvi anyaga az „Ismerkedés” témával kapcsolatos alapmondatokat, alapszavakat tartalmazza:</p> <p>A pedagógus által használt kifejezések:</p> <p>„Sziasztok, gyerekek!” „Jó reggelt, gyerekek!” Álljunk fel!” „Alkossunk két kört!” „Egy belső kört és egy külső kört!” „Gyertek, gyertek, gyerekek, üljünk körbe, kerekbe, a szőnyegre!” „Sziasztok, gyerekek, jövő héten újra találkozunk!”</p> <p>Kifejezések, melyeket mind a pedagógus, mind a gyermekek használnak:</p> <p>„Szia!” „X vagyok.” „Hogy hívnak?” „X vagyok.”</p>
Beschreibung des Angebots / A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	<p>Az „Ismerkedés” téma első lépése: Köszöntés A pedagógus bemutatkozik és bemutatja a bábját is (kutya). Ezután a kézbáb is köszönti a gyerekeket: A pedagógus elmond egy köszöntő mondókát: Játékokat játszik a gyerekekkel az „Ismerkedés” témához kapcsolódóan.</p>

	<p>A játékokat mozgással kísérik és közben mondókáznak</p> <p>A bemutatkozás részeként gyakorolják az életszerű bemutatkozást: egymással szemben állnak, és kezet fognak, egymásnak bemutatkoznak:</p> <p>A pedagógus a téma anyanyelvi szókincsének elmélyítése, és a téma Magyar nyelvű szókincsének bevezetése céljából elmeséli a „Floriane und die verrückte Caretta” (Fló és a kajla Caretta”) c. részt a Manuela Eitler-Sedlak: Flo W. voll im flow (Fló és a tökéletes flow”) című könyvéből német nyelven (anyanyelven).</p> <p>A történet befejeztével a pedagógus elköszön a gyerekektől, melyhez egy dalt használ fel.</p> <p>A dal szövegét el ismutogatják a gyerekekkel.</p>
<p>Weiterführende sprachmethodische Anregungen / További nyelvidaktikai javaslatok:</p>	<p>A közvetítendő nyelvi panelek megtartása mellett a dalok, játékok, a szociális formák variálhatók, ill. újak is bevezethetők.</p>
<p>Anbindung an den Alltag / Kapcsolódás a mindennapokhoz:</p>	<p>Mindennemű kommunikáció a megismerkedéssel kezdődik, a hétköznapi élet elengedhetetlen része, mind gyermekkorban, mind a későbbiek során. A szociális kompetencia fejlesztésnek is fontos része ez a téma.</p>
<p>Fragen bitte an / Kapcsolat:</p>	

Engedd meg kérlek, hogy én legyek a játékvezető!

Munkaformák:	egyéni, kis csoport
Életkor:	5–6 éves gyermekek az vezető szerepében, és további gyermekek, akik hallgatók, megfigyelnek, és részt vesznek a játékban
Időkeret:	max. 15 perc
Teremfeltételek:	helyzettől függő, teremtől független
Eszközök:	kártyajáték
Célok:	<ul style="list-style-type: none"> • saját kívánságok kifejezése • szókinccs célzott használata • aktív bekapcsolódás a játék menetének alakításába • pozitív kommunikációs élmények gyűjtése
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	<p>Kifejezések, amelyek a következő beszédhelyzetekben felnőttek segítségére lehetnek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jelzés a gyermek felé, hogy a pedagógus észrevette a gyermek érdeklődését – pl. <i>Aha, ma te szeretnéd a játékot vezetni? Ez jó ötlet.</i> • nyelvi segítségnyújtás a gyermeknek, és finom javító szándékú visszajelzés – pl. <i>Ja, valószínűleg virágra gondoltál.</i> • A játék lefolyásával, a kommunikáció fenntartásával kapcsolatos kérdések megfogalmazása – pl. <i>Akkor ezt ma hogyan játsszuk? Számokkal, színekkel, vagy formákkal? Hány kártyád van még?</i> <p>Kifejezések, amelyekre a gyermeknek van szüksége:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kívánság kifejezése, pl.: <i>Szabad ...?</i> • a játékban szereplő fogalmak alkalmazása – pl. <i>számok 1-től 6-ig, színek, alakzatok (például kör, háromszög, virág, vagy szív)</i> • a játék vezetése – a játék elkezdése, befejezése, stb. – pl. <i>Hugó kezd. Te következzel. Johanna nyert.</i> • egy másik gyermek megszólítása - pl. <i>Hány kártyád van még, Anna? Részt veszel a játékban?</i>

<p>A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Közös kiválasztunk egy játékot, amelynek ismertek a szabályai. Kiválasztunk egy kártyajátékot, amely számok, színek, vagy alakzatok hozzárendeléséről szól. 2. Egy gyermek elvállalja a játékvezető szerepét. A játék előkészítése közben nyelvi segítséget nyújtunk. 3. A gyermek dönti el, hogy ki kezd, ki vezeti a játékot, és segítséget kér, ha szavakra/kifejezésekre van szüksége. A játék sikeres lebonyolítása érdekében nyelvi, érzelmi és szervezésbeli támogatást nyújtunk. 4. A játék végén, a helyzet és a gyermekek érdeklődésétől függően kezdeményezhetjük a játék megismétlését.
<p>További nyelvididaktikai javaslatok:</p>	<p>Hasonló helyzetek (üdvözlési rituálé, kiszámoló mondóka, mozgás-játék, ...), amelyekben a gyermek átveszi a játékvezető szerepét, lehetőséget nyújtanak a szomszédos nyelv kötetlen keretben való közvetítésére, a kapcsolatfelvételre, célok elérésére a nyelv segítségével természetes, magától értetődő módon, félelem és szorongás nélkül. Továbbá segítenek abban, hogy a gyermek örömet leljen a kommunikációban. Ugyanakkor a játékban résztvevő gyermekeket is aktív részvételre ösztönzi.</p>
<p>Kapcsolódás a mindennapokhoz:</p>	<p>A gyermekek szívesen bújnak bele felnőtt szerepekbe. Ilyenkor a felnőttek magatartását és kifejezésmódját utánozzák. Az ilyen helyzeteket felhasználhatjuk arra, hogy a gyermekek vezető szerepet vállaljanak. Nyelvi szempontból itt általában ismétlődő kifejezésekről van szó, amelyek további beszélgetések alapjául szolgálhatnak.</p>
<p>Kapcsolat:</p>	<p>Daniela Petreková (petrekovad@gmail.com)</p>

Ébreszd fel a varázserődöt

Munkaformák:	csoporthtevékenység, körjáték, tánc
Életkor:	5 – 8 év
Időkeret:	tetszőleges
Teremfeltételek:	osztály- vagy csoportterem (legyen mozgástér)
Eszközök:	kézi dob, számkártyák, állatos memóriakártyák, papírcsíkok, papírcsillagok, chiffon kendők, vizes tál
Célok:	Belső és külső érzékelés összekötése, auditív érzékelés és megjegyző emlékezés fejlesztése, a szélesebb értelemben vett fonológiai tudatosság fejlesztése
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	Játék a nyelvvel, rímelő szavak felismerése – a meglevő, az olvasástanulási folyamathoz szükséges alapfeltételek megerősítése. <u>Varázsige (példa):</u> Ha sárkányommal táncolok, szívből és hangosan kacagok – ha, ha, ha. Sárkánypor és csodacsillag borít erdőt-mezőt, De szeretnék varázserőt!
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	<u>Üdvözlés:</u> Ének: „Itt vagyok” („Ich bin da“) https://www.youtube.com/watch?v=QKqims2pKSI <u>Kezdés:</u> A gyermekek dobszóra mozognak a teremben – megdermedés →Szótagszám: név – csoportokba rendeződés; szavak megnevezése, és beállítás a szótagok számának megfelelő számkártya mögé... <u>Bemelegítés:</u> Szétoztják az állatos memóriakártyákat, a gyermekek a teremben mozognak és a megfelelő állathangot hallatják, a párok megtalálják egymást (variáció: a gyermekek állathangokat hallatnak – egy gyermek összepárosítja az összetartozó „állatokat”) <u>Intervenció:</u> A gyermekek sárkánnyá változnak, és kis krepp papír farkat kapnak sárkánytűz gyanánt. Ezzel táncolnak a terem közepén levő papírcsillagok körül, és elcsenik egymás papírcsíkjait.

	 <p>Minden gyermek elővesz a sárkánytűz alól egy csillagot, és a csillag sarkait a csillag közepe felé hajtogatja. Utána berakja a csillagot a vizes tálba, és elmondja a varázsigét (esetleg mozgás kíséretében).</p> <p>A kinyílt csillagok azt mutatják, hogy feltöltődtek varázserővel.</p>
További nyelvidaktikai javaslatok:	<p>- lásd a színházpedagógiai program 4. és 5. óravázlatát www.big-projects.eu</p> <p>Fontos!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az együttes döntés megtapasztalása - A meglévő források felhasználása az énhatékonyság megtapasztalása érdekében
Kapcsolódás a mindennapokhoz:	<p>Iskoláskor előtti, és iskoláskorú gyermekek közös tevékenysége az óvodai és iskolai intézményi együttműködés keretében. Mindenfajta csoportösszetételhez alkalmazható és hozzáilleszhető.</p>
Kapcsolat:	<p>karin.madl@chello.at</p>

Kapcsolatfelvétel, tisztelettel

Munkaformák:	körjátékok, mozgás a teremben, körben ülés
Életkor:	5 – 8 év
Időkeret:	tetszőleges
Teremfeltételek:	osztály- vagy csoportterem (legyen mozgástér)
Eszközök:	kézi dob, mesezsák
Célok:	A mozgás, az öröm, és az önkéntesség összekapcsolása a nyelvi struktúrák elmélyítése érdekében. A figyelmes odafigyelés, a megjegyző emlékezés és a párbeszédkészség fejlesztése. A szélesebb értelemben vett fonológiai tudatosság gyakorlása.
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	<ul style="list-style-type: none"> • Előrelép: „A nevem ....., és szívesen .....” Szemkontaktus felvétele, és kérdés: „Mit csinálsz szívesen?” • Fellép a színpadra, mint király/nő....(a kör közepébe lép) - Combjukra csapnak, tapsolnak „Függöny fel!” „Én vagyok ..... király/nő.” • „A nevem....” – A név szótagjait kitapsolják, mindenki megismétli
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	<u>Üdvözlés:</u> Első megismerkedés (lásd a fenti bekezdést) <u>Bemelegítés:</u> Dobszó – mozgás a teremben – megdermedés Különböző feladatok: Minél több gyermek köszöntése, csak a szemekkel (különböző üdvözlési formák megismerése) <u>Játék:</u> „Stopp and go“ (dobbal) – A játékvezető is bekapcsolódik, a gyermekek figyelnek és utánoznak <u>Intervenció a mesezsákkal:</u> 1. óravázlat: „Az egér barátot keres”

Bild 1

Befejezés:

Játék: „Egér-róka-sündisznó” (lásd az 1. óravázlatot)

További nyelvidaktikai
javaslatok:

lásd ehhez www.big-projects.eu – Színházpedagógiai
program/óravázlatok

Kapcsolódás a
mindennapokhoz:

Iskoláskor előtti, és iskoláskorú gyermekek közös
tevékenysége az óvodai és iskolai intézményi együttműködés
keretében. Más összetételű csoportokban is használható.

Kapcsolat:

karin.madl@chello.at

Kísérletezünk, és megfigyeléseinket szavakba öntjük

Munkaformák:	egyéni munka tanuló-állomásokon és eszmecsere plénumban
Életkor:	7-8 év
Időkeret:	2 tanóra
Teremfeltételek:	osztályterem
Eszközök:	eszközök a kísérletekhez (lásd a mellékletet)
Célok:	<p>Vízzel folytatott saját kísérletekkel felkelteni a diákok érdeklődését és ezzel motiválni őket teljes nyelvi repertoárjuk alkalmazására.</p> <p>Egyszerű kísérletekkel lehetővé tenni a betekintést a diákok számára alapvető természettudományos jelenségekbe.</p>
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	A feladatokat a tanuló-állomások számára anyanyelvi tanítók készítették elő német, bosnyák/horvát/szerb és török nyelven.
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	<p>A többnyelvű környezetismeret órát az osztályban képviselt összes nyelven történő köszönéssel közösen megnyitjuk, majd a tanító bevezeti a diákokat a tanuló-állomások működésébe.</p> <p>A diákok az egyes állomásokon hat kísérletet hajtanak végre vízzel (lásd a mellékletet).</p> <p>Minden állomás számára a tanító és anyanyelvi tanítók közösen készítettek elő a teendőket tartalmazó utasításokat, kérdésfeltevéseket és nyelvi eszközöket német, bosnyák/horvát/szerb és török nyelven.</p> <p>Az ilyen első nyelvű diákok minden állomáson kiválaszthatják, melyik nyelven szeretnének tájékozódni a feladatról, ill. kívánnak jegyzetet készíteni. A diákokat anyanyelvi tanítók segítik az első nyelven írt feladatok elolvasásában és a jegyzetek megfogalmazásában.</p> <p>A diákok jegyzeteik alapján, az általuk választott nyelven, plénumban számolnak be a kísérletekről és tapasztalataikról. Az osztályban képviselt nyelvek között a szókinccs terén felfedezett nyelvi hasonlóságokat plénumban beszéljük meg.</p>
További nyelvidaktikai javaslatok:	<ul style="list-style-type: none"> • A diákok egy csoportnak bemutatják a kísérletet és a műveleteket nyelvileg kísérik. Hogy a diákok melyik nyelvet/nyelveket használják közben, azt ők döntenek el. • A jegyzetek alapján a diákok otthon is beszámolhatnak a kísérletekről, ill. újból elvégezhetik azokat.

Kapcsolódás a hétköznapokhoz:	A diákok vízzel és az iskolában mindennaposnak számító tárgyakkal kísérleteznek. Hogy a megfigyeléseket és folyamatokat jobban le tudják írni, ajánlott az első nyelv potenciálisan rendelkezésre álló nyelvi eszközeit is alkalmazni.
Kapcsolat:	Volksschule Greiseneckergasse 29, 1200 Bécs vs20grei029k1@m56ssr.wien.at Christine Meiringer (osztályfőnök) Isabel Centoğlu (török anyanyelvi tanító) Ilijana Vasilj-Zilkić (bosnyák, horvát és szerb anyanyelvi tanító)

Részletek: www.big-projects.eu

Bevezetés a „hóvirág” témába „A madárijesztő és a hóember” c. diafilm segítségével

Munkaformák:	frontális osztálymunka, egyéni munka
Életkor:	7- 8 év
Időkeret:	1 tanóra
Teremfeltételek:	osztályterem
Eszközök:	diavetítő, vetítövászón, „A madárijesztő és a hóember” című képeskönyv/diafilm, harang, labda, okostábla, többnyelvű szókartyák, többnyelvű munkalap
Célok:	A többnyelvűség támogatása egy környezetismereti téma közvetítésével gyermekirodalmon keresztül különböző nyelveken
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	A bosnyák/horvát/szerb, ill. török anyanyelvi tanítók részvételével a foglalkozás többnyelvűen zajlik: <ul style="list-style-type: none"> • „A madárijesztő és a hóember” című képeskönyv/diafilm három nyelven olvassuk fel és vetítjük le • a hóvirág részeit három nyelven feliratozzuk • a munkalap mindig két nyelven készült
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	Témaindítóként Mustafa Cebe és Ibrahim Cayir „A madárijesztő és a hóember” című képeskönyvét olvasták fel a tanítók három nyelven és mutatták be vetítésen. Ezt követően a történetet a diákok is elmesélik úgy, hogy egy labdát adnak egymásnak körbe. A történet mesélését az a gyermek folytatja, aki a labdát kézben tartja, de minden gyermek maga dönti el, milyen nyelven folytatja a mesélést. A történet alapján átvezetés következik „A hóvirág” témára. A következő lépésben megbeszéljük a hóvirág részeit és feliratozzuk azokat (tábla/okostábla). Végül a diákok önállóan, két nyelven feliratozzák a hóvirág részeit a munkalapon.
További nyelvidaktikai javaslatok:	<ul style="list-style-type: none"> • A történet feldolgozható színdarabként és a szerepek kiosztásával jelenetként bemutatható. • Szülői esten fel lehet hívni a szülők figyelmét a képeskönyv/diavetítés módszerre és e médium szabad hozzáféréseinek lehetőségeire az olvasás otthoni támogatására.

Kapcsolódás a mindennapokhoz:	Ráirányítjuk a gyermekek figyelmét azokra a változásokra, amelyek tavasszal a természetben megfigyelhetők.
Kapcsolat:	Ganztagsschule, Pirquetgasse 6 b vs22pirq06bk@m56ssr.wien.at Petra ELES (<i>osztályfőnök</i>) Silvija MILENKOVIC (<i>bosnyák/horvát/szerb anyanyelvi tanító</i>) Ali ÖZTÜRK (<i>török anyanyelvi tanító</i>)

Az én BIG könyvem: Könyvkötés, mint a nyelvvel (nyelvekkel) való folyamatos foglalkozás kiindulópontja

Munkaformák:	plénum / különböző közösségi formák lehetségesek
Életkor:	az összes tagozatnál lehetséges
Időkeret:	Könyvkötés: 2 tanóra Munka a könyvvel: későbbiekben tetszés szerint lehetséges
Teremfeltételek:	osztályterem, technika terem
Eszközök:	a professzionális könyvkötészet eszközei
Célok:	<ul style="list-style-type: none"> • a könyvvel, mint médiummal való kreatív foglalkozás • a könyvvel való azonosulás erősítése élményorientált, kézműves foglalkozás keretében • teret adni a személyes, sokrétegű és folyamatos reflexiónak a nyelvekre • releváns aktivitások dokumentálása
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	<p>A könyvkötő munkáját a tannyelvi kompetenciák kidolgozása jegyében kísérik végig, leírjuk a szerszámokat és tevékenységeket. A fogalmak tannyelvi mankóként (scaffolding) dolgozhatók fel és ezekhez anyagokat lehet készíteni: pl. szókártyákat a szerszámokhoz, mondatkirakót a mesterség leírásához, szövegblokkokat a folyamatok bemutatásához.</p> <p>A könyvben készített munkákba bekapcsolódnak a nyelvek és különféle írások, mindenféle szövegfajta és rajz. A diákok többnyelvű életvilága sokféle módon tükröződhet.</p>
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	<p>A nyelvekkel való személyes foglalkozás kiindulópontja egy saját könyv kézműves elkészítése volt. Ehhez felvettük a kapcsolatot egy professzionális könyvkötővel, aki támogatja a diákokat a folyamat során. Az alkotó folyamatra az iskolában került sor, a résztvevő osztályt ennek során két csoportra osztottuk 10-10 diákkal. A diákok maguk választhatták meg könyvük dizájnját, amelyet több munkafázisban saját kezűleg készítettek el.</p>

	A személyes munka révén a diákok nagyban azonosultak a könyvvel, ami növeli a motivációt a könyvben és a könyvvel való munka iránt.
További nyelvdidaktikai javaslatok:	A tannyelvi kompetenciák kidolgozására alkalmas a nyelvközpontú oktatáselmélet területének számos eleme.
Kapcsolódás a mindennapokhoz:	A könyvek íráshordozó médiumként a diákok életében és az iskolában is minden nap jelen vannak. A legtöbb diák számára a saját könyv készítésének folyamata, amelyet később ráadásul neki kell megírnia, egyszeri és tartalmas élménynek számít.
Kapcsolat:	Wiener BIG Schulteams SK_AT 2018/19 GTVS 15, Reichsapfelgasse EVS 15, Goldschlagstraße WMS 15, Kauergasse; Könyvkötő: Ira Laber (www.buchbinderei-iralaber.at)

Mellékletek (ha vannak):

Az óvodából az iskolába való átmenet: ismerkedés

Munkaformák:	Csoport – beszélgető-kör
Életkor:	Nagycsoportosok, valamint 1. és 2. osztályosok
Időkeret:	3 tanóra
Teremfeltételek:	Egy, az óvoda és az iskola által közösen kiválasztott hely, ahol a gyerekek szívesen tartózkodnak Például: egy könyvtár, egy kultúrterem...stb.
Eszközök:	Névkártyák, képek, halk, nyugtató zene
Célok:	A gyerekek (óvodás és iskolás) megismerkedése Kapcsolatteremtés a gyerekek között
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	Dal: „Pál, Kata, Péter, jó reggelt!” Köszöntés és bemutatkozás Hazai gyümölcsfajták – Közös játék Társasjáték: Szabad, szabad ez a szék
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	Közös éneklés A babák, amelyek az óvodai csoportban és az iskolában a nyelvtanulást segítik, köszöntik a gyerekeket Bemutatkozás – a nyelvet a pedagógus szabadon kiválaszthatja Csoportalkotás , közös tízórai – tízóraiság közben beszélgetés Közös játék A nevek ismétlését segítő játék A következő találkozás megbeszélése Elbúcsúzás – a közös dal éneklése
További nyelvidaktikai javaslatok:	A találkozás megbeszélése az óvodai csoportban/ az osztályban A közösen készített fényképet felakasztani a csoportban/ az osztályban, amely emlékezteti a gyerekeket a találkozóra

	Levélírás: az óvodás gyerekek az iskolásoknak, és fordítva, melyet rajzzal, fényképpel lehet kiegészíteni
Kapcsolódás a mindennapokhoz:	Egy olyan hely meglátogatása, ahol a gyerekek szívesen tartózkodnak Egy találkozás átélése más korosztályból jövő gyerekekkel
Kapcsolat:	jutta.pradl-hodics@bildung.gv.at beatrix.hechenblaickner@bildungsserver.com

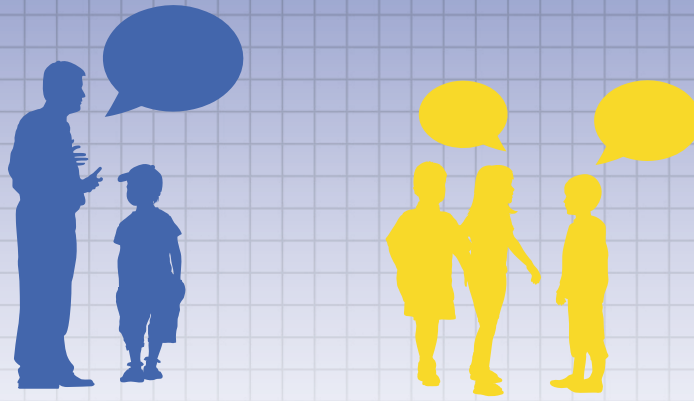
Melléklet:

1. melléklet: Névkártyák
2. melléklet: Képek a csoportalkotáshoz
3. melléklet: Dal: Pál, Kata, Péter, jó reggelt!

Tavaszi 2. osztály

Munkaformák:	frontális tanítás, egyéni munka, csoport munka
Életkor:	8 év (2. osztály)
Időkeret:	45 perc
Teremfeltételek:	Tanterem
Eszközök:	Szemléltetőeszköz: papír/karton, ecset, vízfesték, cserepek, föld, virág, természetes anyagok
Célok:	A témához tartozó tárgyi ismeretek rendszerezése; új ismeretek átadása német nyelven a gyermekek életkorának megfelelően; a témához tartozó német szókincs átadása, elsajátítása; a gyerekek kommunikációs készségének fejlesztése; élményeken keresztül történő idegen nyelvi fejlesztés.
Nyelvi anyagok/Kapcsolódásuk a többnyelvűséghez:	Az idegen nyelvi anyag átadása előtt a gyerekek anyanyelven (magyarul) is eljátszák a történetet. A gyerekek találkozhatnak hasonló hangzású szavakkal, ami motivációt jelenthet a német nyelv tanulására.
A nyelvi foglalkozás/nyelvóra leírása:	A téma élményszerű feldolgozása során a gyerekek dalokkal és mozgással kísérve, játékos, felfedező/kísérletező tanulással sajátítják el a témához tartozó idegen nyelvi ismereteket.
További nyelvidaktikai javaslatok:	A téma feldolgozása lehetséges nem csak az osztályteremben, hanem azon kívül is, a természetben. Ott is használhatók további dalok, mozgásos megoldások az idegen nyelv hatékonyabb elsajátítására.
Kapcsolódás a mindennapokhoz:	A téma (tavaszi időjárás, élővilág) a gyerekek mindennapjaiban megjelenik. Az óvodai élet és a családi élet részeként is. És a témával kapcsolatos ismeretek mind tárgyi szinten, mind a nyelvhasználat során megjelennek a későbbiekben is.
Kapcsolat:	info@westpannon.hu

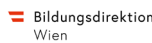

A kiadvány az alábbi projektek és támogatási programok keretében és finanszírozásával valósult meg:

Az „Oktatási együttműködések az AT-CZ határ régióban“ (BIG AT-CZ) projekt az INTERREG V-A Ausztria - Csehország Együttműködési Program keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

BIG AT-CZ

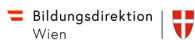
Bildungskooperationen in der Grenzregion AT-CZ
Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu

Az „Oktatási együttműködések az AT-HU határ régióban“ (BIG AT-HU) projekt az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Együttműködési Program keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósult meg.

BIG AT-HU

Bildungskooperationen in der Grenzregion AT-HU
Oktatási együttműködések az AT-HU határ régióban – BIG AT-HU

Az „Oktatási együttműködések az SK-AT határ régióban“ (BIG SK-AT) projekt az INTERREG V-A Szlovákia-Ausztria Együttműködési Program keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

BIG SK-AT

Bildungskooperationen in der Grenzregion SK-AT
Kooperácie v oblasti vzdelávania v pohraničnom regióne SK - AT

